

**95'İN SORUNLARINI DA
AŞACAĞIZ**

TÜRK-İŞ

TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI

KONFEDERASYONU

Aylık Yayın Organı

TÜRK-İŞ YÖNETİM KURULU

Bayram MERAL
Genel Başkan

Şemsi DENİZER
Genel Sekreter

Enver TOÇOĞLU
Genel Mali Sekreter

Salih KILIÇ
Genel Eğitim Sekreteri

Sabri ÜZDEŞ
Genel Teşkilatlandırma Sekreteri

SAHİBİ

TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI

KONFEDERASYONU

TÜRK-İŞ ADINA

BAYRAM MERAL

YAZ İŞLERİ MÜDÜRÜ

ENİS BAĞDADIOĞLU

YAYINI HAZIRLAYANLAR

ÖZCAN KARABULUT

HASAN TAHSİN BENLİ

FOTOĞRAFLAR

NIHAT ÜSTÜN

YÖNETİM YERİ

TÜRK-İŞ Genel Merkezi

Bayındır Sk. No: 10

Yenişehir / ANKARA

Tel : 433 38 24 - 433 31 25 (Santral)

Fax : 433 68 09 - 433 85 80

Dergimizde yayınlanan yazılar yazarların düşüncesini yansıtır

ABONE

Yurtiçi 6 aylık 40.000.-TL., Yıllık 80.000.-TL.

Yurtdışı 6 aylık 60.000.-TL., Yıllık 120.000.-TL.

DERGİMİZ BASIN AHLAK

YASALARINA UYAR

DİZGİ & BASKI

GEN MATBAACILIK ve REKLAMCILIK LTD. ŞTİ.

229 31 08 • 231 01 80

AYIN İÇİNDEN

TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram MERAL mide kanaması geçirdi. Bayındır Tıp Merkezi'nde tedavi altına alınan MERAL 21.2.1995 günü taburcu oldu.

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu 22.2.1995 günü iftar yemeği verdi. Yemeğe Yönetim Kurulu Üyelerinin yanı sıra Devlet Bakanı Bekir Sami DAĞ, ANAP Grup Başkan Vekili Hasan KORMAZCAN, Sendikalarımızın Yönetim Kurulu Üyeleri, İşveren Sendikaları Temsilcileri, Öğretim Üyeleri, Gazeteciler ve TÜRK-İŞ Personeli katıldı.

Sosyal Güvenlik Kuruluşları Genel Müdürlüğü sakatlar için yaptıkları başanlı çalışmalarından ötürü çeşitli kişi ve kuruluşlara ödül verdi. Törene Cumhurbaşkanı, Başbakan, Bakanlar ve TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram MERAL katıldı.

1995'in

SORUNLARINI DA

AŞACAĞIZ

1994 yılında kamu kesimi toplu sözleşmelerinin 4. dilim zamlarının ödenmesi konusunda önemli bir mücadele verildi. 4 Haziran 1994 günü Başbakanlık Konutunda sayın Tansu Çiller, Sayın Murat Karayalçın, Sayın Necmettin Cevheri ve Sayın Bekir Sami Dağ, 4. dilim zamlarını hiç veremeyeceklerini TÜRK-İŞ Genel Başkanı olarak bana iletmışlerdi. 3,5 aylık bir mücadele ve sınır harbinin ardından, asgari zararlar bu sorunu çözdük. Kasım, Ocak ve Şubat aylarında ödemelerin zamanında yapılmasıyla, 1994 yılının bir sorunu aşılmış oldu.

1994 yılında Bütçe Kanunu Tasarısı na aleyhimize konmak istenen hükümleri de, 25 Kasım günü bütün ülkede DYP ve SHP il örgütlerini ziyaret ve protesto ederek ve 26 Kasım günü 100 binden fazla işçiyle ve bize destek veren memurlarla ve diğer demokratik kuruluşların üyeleriyle birlikte gerçekleştirdiğimiz BÜYÜK YÜRÜYÜŞ sayesinde geri aldirttik.

Hükümetin, 1994 yılındaki tepkimi-zin gerekli dersleri alacağı umundundaydık. Ancak Hava-İş Sendikamızın THY iş yerlerinde uyguladığı grevin Bakanlar Kurulu tarafından "milli güvenlik" gerekçesiyle ertelenmesi, 1995 yılına ilişkin yeni sorunların habercisidir. Bilindiği gibi, 12 Eylül Anayasasının 54. maddesine göre, ertelenen grevlerin yeniden başlatılabilme olanağı yoktur. Koalisyon Hükümeti, bu olayda da, vaatlerini tutmamış, 12 Eylül döneminin anti-demokratik mevzuatını işçiler aleyhinde bir kez daha kullanmıştır.

Bütün bu gelişmeler, 1995 yılında ciddi sorunlar olacağına habercisidir.

Sosyal Sigortalar Yasası'nın değiştirilmesi konusunda yapılan çalışmaların kaygıyla yakından izliyoruz ve hakkı tepkimizi hazırlıyoruz. İşsizliğin alabildiğine arttığı ve özellikle belirli bir yaştan sonra işçilerin iş bulmasının iyice zorlaştığı bir dönemde, emekliliğe hak kazanabilmek için bayamlarda öngörülen 7200 gün ve erkeklerde öngörülen 9000 gün prim ödeme koşulu ve düşünülen yaş sınırları, Türkiye'de emekliliği olağanüstü biçimde zorlaştıracaktır.

Hükümet, kamu çalışanlarına, onaylanmış ILO Sözleşmelerinden kaynaklanan grevli toplu pazarlık ve siyasi faaliyette bulunma haklarını tanırmamakta ısrar etmektedir. Ayrıca, kamu kesiminde bazı işçilerin memurlaştırılması planlarının yeniden gündeme getirilmesi söz konusudur.

1995 yılında kamu kesiminde geçici ve mevsimlik işçilerin işbaşı yaptırılması konusunda henüz bir açıklama yapılmamıştır. Bu işçilerin yerine başka kamu birimlerine asgari ücretle sendikasızsız işçi alınması veya bu işçilerin yaptıkları işlerin taşeronlara devredilmesi planları da işçi sınıfı içinde ciddi tepkiler yaratmaktadır.

ILO'nun 158 sayılı Sözleşmesi'nin iş mevzuatımıza yansıtılması konusunda hiçbir çalışma yapmamıştır.

12 Eylül döneminin Anayasası ve anti-demokratik mevzuatı hala yürürlüktedir. Özelleştirme konusunda hızlı adımlar atılırken, 18 Mayıs 1994 günü açıklanan Demokratikleşme Planı'nın hayata geçirilmesi konusunda en küçük bir girişim yoktur.

Hükümet, 1995 yılı kamu kesimi toplu sözleşme görüşmelerinde "sıfır zamm" gibi bir anlayışla başlamıştır. Yaptığımız çeşitli açıklamalarda, böyle bir öneriyi duymadığımızı söyledim. Nitekim, kamuoyunda oluşan tepki sonrasında, bu öneri geri alındı. Ancak Hükümet, bir önceki dönemin enflasyonunu gözönüne alan bir zamm politikasını terketmek; IMF'nin talimatları doğrultusunda gerçek ücretleri düşürmek çabası içindedir. Bunun için de, bir sonraki dönemin enflasyon tahmininin ücret zamlarının pazarlığında esas alınmasını talep etmektedir. Yıllık enflasyonun resmi rakamlarla bile yüzde 157 olduğu bir dönemde, hiçbir işçi ve sendikacı, böylesine anti-demokratik dayatmaları kabul etmez, etmemiştir ve etmeyecektir.

TÜRK-İŞ, işyerlerinde, işkollarında, yöresel düzeyde ve ülke çapında, işçi sınıfının birlik ve bütünlüğünü sağlayarak, halkımızın verdiği desteği daha da artırarak, meşru ve demokratik mücadelemizi güçlendirecek, bu sorunların üstesinden gelecektir. TÜRK-İŞ, SHP ve CHP'nin CHP çatısı altında bütünleşmesini ve CHP Genel Başkanlığı'na Sayın Hikmet Çetin'in seçilmesini, olumlu bir gelişme olarak değerlendirmektedir. Dileğimiz ve umudumuz, bu değişikliklerle birlikte, Hükümetin, ülkemizin bağımsızlığı, demokrasinin tüm kurum ve kurallarıyla ülkemizin her köşesinde yerleşmesi, halkımızın refahı ve mutluluğu ve işçi sınıfının sorunları konusundaki vaatlerini hatırlatması ve bunların gereğini yerine getirmesidir.

BAYRAM MERAL: "İşçiye, memura, emekliye yok. Üç özel bankanın patronlarına gelince var".

Anavatan Partisi tarafından 16 Şubat 1995 tarihinde düzenlenen "Kamu Çalışanlarının Sorunları" Paneli Ankara'da yapıldı. Türk-İş, DİSK, Hak-İş ve TİSK Genel Başkanlarının konuşmacı olduğu toplantıda daha sonra Kamu Çalışanları Sendikalarının temsilcileri sorunlarını dile getirdiler.

Anavatan Partisi Genel Başkanı Mesut Yılmaz'ın açış konuşmasından sonra söz alan TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram MERAL konuşmasına ülkemizin son derece önemli bir sorununu gündeme getirerek tartışmaya açanlara teşekkür ederek başladı. MERAL konuşmasında "Ortak mücadelemiz düşünen, konuşan, örgütlü bir toplum yaratmaktır. Ancak, ne yazık ki, bunu büyük ölçüde başaramadık. 12 Eylül'den sonra örgütlenme hakkının büyük bir bölümü elimizden alındı. Şimdi kaybettiğimiz haklarımızı geri almaya çalışıyoruz." dedi.

Bayram MERAL Anayasa'nın toplumun her kesimini uzun vadede mutlu edecek ve ülkeye huzur getirecek şekilde yapılmasını belirttiikten sonra sözlerine şöyle devam etti: "Memurlara grevli, toplu sözleşmeli haklar verilsin deniyor, ancak tam tersi uygulamalar yapılıyor. Avrupa'nın birçok ülkesinde subayların bile sendikaları var. Karşımızda beklentilerimize cevap verebilen bir devlet istiyoruz. 12

Eylül hukuku ile devlet yönetmek bir demokrasi ayıbıdır." dedi.

Konuşmasında Hükümetin 'sıfır zam önerisine de değinen Bayram MERAL "Değerli arkadaşlarım bunu söylemekle halkı sokağa dökmeye çalışıyorlar. İşçiye, memura, emekliye yok. Üç özel bankanın patronlarına gelince var. Bunu kabul etmemiz imkansızdır. Bu sıfır zammı biz TÜRK-İŞ olarak duymadık,

duymak da istemiyoruz. Hiç şaşkamız yok. Bugünkü iktidar şunu bilmelidir. Eğer iktidar olularsa ellerindeki nimetlerin değerini bilmelidirler. Eğer sıfır zam diyorlarsa, eğer güçleri varsa, çıksınlar meydana ve milleti toplayarak desinler ki; ben memura, işçiye, emekliye sıfır zam veriyorum' desinler. Güçleri varsa, yürekleri varsa bunu böyle söylesinler." dedi.

KAMU KESİMİ KOORDİNASYON KURULU'NUN

3. TOPLANTISI YAPILDI

Kamu kesiminde bu yıl yenilecek toplu iş sözleşmelerini yürütmekle görevli Kamu Kesimi T. İ. S. Koordinasyon Kurulu üyesi Sendikalar 22 Şubat 1995 tarihinde TÜRK-İŞ Genel Merkezi'nde toplandı.

Genel Başkan Bayram Meral'in rahatsızlığı nedeniyle katılamadığı toplantıda konuşan Genel Sekreter Şemsi Denizler, toplantıda hükümetin ekonomik kararlarının ve yaklaşımlarının değerlendirileceğini ifade ederek toplu iş sözleşmelerinin bütünlük içinde yürütüleceğini söyledi.

Konuşmasında, hükümetin, 5 Nisan Kararlarını alırken öne sürdüğü, hayat pahalılığının nedenlerinin işçi ücretlerinin yükselişi ve KİT zararlarının büyüklüğü gibi nedenlerle bağladığını, bunun doğru olmadığını anlatan Denizler, konuşmasına şöyle devam etti:

"5 Nisan Kararlarının temelinde emek payının düşürülerek, belirli bir kesime rant geliri, çıkar sağlama adına alınmış kararlar olduğunu ve bu kararlar uygulandıkça da enflasyonun düşürülemeyeceğini işsizliğin düşmeyeceğini, artacağını, emeklilerin problemlerinin, kamu mesimi çalışanlarının problemlerinin azalmayacağını ısrarla söylemiştik. Aradan geçen 10 aylık sürede de zaman bizi haklı çıkardı. 5 Nisan Kararları gerekçesiyle birlikte getiren hükümet adına iflas etmiş durumdadır. Yani 5 Nisan Kararlarının önemi

kalmamıştır. Enflasyon %65-70'lerden %150'lerin tüzerine çıkmıştır. İşsiz sayısında çok büyük artışlar meydana gelmiştir. Emekli, dul, yetim ve kamu çalışanlarının ücretleri son derece düşmüştür. Daha da düşmeye devam etmektedir. Böyle bir ortamda, 1995 yılı çok büyük sözleşmelerin yapılması aşamasında hükümetin ortaya koyduğu sıfır zam önerileri, gerekçesi çürümüş bir kararlar manzumesiyle beraber ortaya atıldı ve çok büyük tepkilere neden oldu. Tabii ki biz bu sıfır zam önerilerini ciddiye almıyoruz.

Kararların hazırlayıcısı ve dayatmacısı Dünya Bankası ve onun tahsildan IMF'nin tekrar işçi ücretleri üzerinde, emek payının kesinlikle düşürülmesi yönündeki taleplerine boyun eğen iktidar, bu talepleri bize önermekle, geçmiş dönemlere oranla, yapacağımız toplu iş sözleşmelerinde büyük sıkıntılar yaratacağı gözlenmektedir. An-

cak bizler toplu iş sözleşmelerinde, hiçbir zaman ataki rakamlarla ortaya çıkmadık. Hiçbir zaman gelişigüzel taleplerde bulunmadık. Hep taleplerimizi, ülke gerçeklerine ve dünya gerçeklerine göre hesaplamaya gayret ettik. Sendikalarımızın çalışmaları hep bu yönde oldu.

1995 yılında da grev ve grev erteleme durumunu TÜRK-İŞ topluluğu adına, çalışanlar adına, toplu iş sözleşme düzeni adına çok önemli olduğunun bilincinde olarak, hükümetin bu kararın yeniden gözden geçirmesini diliyoruz, bekliyoruz" dedi.

Toplantıda yapılan değerlendirmeler sonucu, yetki tesbiti ve yetki belgesi işlemlerinin hızlandırılması ve toplu iş sözleşme görüşmelerinin en geç 20 Mart 1995 tarihine kadar başlanılması kararına varıldı.

Komisyonun 4. Toplantısı 16 Mart 1995 tarihinde Çanakkale'de yapılacak.

TÜRK-İŞ'TEN BOSNA-HERSEK'E YARDIM

BAYRAM MERAL: "Batılılar insan haklarına saygılı olduklarını Bosna-Hersek'te ispat etsinler"

TÜRK-İŞ, Bosna-Hersek'e 2 milyar lira yardımda bulundu. Yardım çeki, TÜRK-İŞ Yönetim Kurulunun katıldığı törende Genel Başkan Bayram Meral tarafından Bosna-Hersek'in Ankara Büyükelçisi Hayreddin Somun'a verildi.

Törende bir konuşma yapan Meral şunları söyledi:

"TÜRK-İŞ kurulduğu günden bugüne kadar haksızlıkla, yoksullukla mücadele eden, insan hak ve özgürlüklerini ön planda tutan bir kuruluştur.

Bosna-Hersek'te uzun süredir baskı altında, zulüm altında hayatlarını kaybeden, yuvasından olan, işsiz, aç kalan insanlara yardım yapabilmek için TÜRK-İŞ'e bağlı sendikaların katkısıyla toplanan paraların bir bölümünü daha önce Bosnalı dostlarımıza iletmış, bir bölümünü de bugün büyükelçimize takdim ediyoruz.

İnsan haklarının savunucusunu olduğunı söyleyen Avrupalı'nın gözleri önünde savunmasız insanların Sırp zulmünün baskısı altında yaşayan, katliamlara karşı karşıya oldukları bir dönemde Batının bu

olaya seyirci kalması bizi son derece rahatsız etmiştir. Umarız, bizim bu hareketimiz insan haklarına saygılı olduklarını söyleyen Batılıları harekete geçirir, sözde değil, özde insan haklarına saygılı olduklarını ispat ederler"

Yardım çekini Genel Başkan Meral'den alan Bosna-Hersek'in Ankara Büyükelçisi Hayreddin Somun, TÜRK-İŞ'in yardımının insanüstü bir jest olduğunu ve büyük anlam taşıdığını söyledi.

Et-Balık Kurumunun özelleştirilme modeli siyaset meydanında tartışıldı

ŞEMSİ DENİZER : Biz olayı, EBK'nun özelleştirilmesi olarak değil, sendikacılığın, örgütlülüğün devlet tarafından ortadan kaldırılmaya yönelik müdahale olarak görüyoruz"

"Et-Balık Kurumunun özelleştirilme modeli" 17 Şubat 1995 tarihinde ATV'nin Siyaset Meydanı programında tartışıldı. Ali Kırca'nın yönettiği programa TÜRK-İŞ Genel Sekreteri Şemsi Deniz, DİSK Genel Başkanı Rıdvan Budak, HAK-İŞ Genel Başkanı Necati Çelik ve konuyla ilgili çeşitli kişi ve kurum ve kuruluşların temsilcileri katıldı.

Siyaset Meydanı programında görüşlerini açıklayan TÜRK-İŞ Genel Sekreteri Şemsi Deniz, Et-Balık Kurumu'nun özelleştirilme modelini tartışırken, devletin kamudan elini çekme mantığının tartışılmasının daha doğru olacağını söyledi. Şemsi Deniz'in programda yaptığı konuşmadan bir özet sunuyoruz:

"Bizim TÜRK-İŞ olarak, sendikalar olarak olaya yaklaşımımız, her şeyden önce devletin hangi alanlarda özelleştirme yapması, nasıl bir devlet isteğini ortaya koyması şeklindedir. Devleti vatandaşlar yaratmıştır, vatandaş devlet yaratmamıştır. Yani devlet vatandaş için vardır, vatandaşın sahip çıkması gerekir. Şimdi devlet KİT'leri elden çıkarmaya çalışırken, uzaklaşırken, KİT'leri neden elden çıkardığı, vatandaşın neden uzaklaştığının ortaya konulması gerekir. Özelleştirilmesi gereken kuruluşlar nelerdir? EBK,

özelleştirilecek kuruluşlar içinde görülmüş, değerlendirilmiştir. Şimdi HAK-İŞ'in EBK'na talip olmasını bu çerçevede tartışmak durumundayız.

Devletin varlığı tartışılırken demokrasiyi, emek-sermaye ilişkilerinin katmanlarının birlikte yaşayabilmesi önemli bir noktadır. Bu çerçevede, sendikaların rolü nedir?

Sendikalar bir meslek kuruluşu değildir, sendikalar işçilerin haklarını koruyabilmek için bir araya gelerek sendikalaşmışlardır. Özelleştirme kapsamına alınmış bir kuruluşa sendikaların talip olmasını, yani sıfatların değişmesine olumlu bakmıyoruz, çünkü sendikalar işçinin hak ve menfaatini korumakla görevlidir. Yani sendikalar yerini koruyabilme adına yani sendikalar yerini koruyabilme adına patron sınıfına girmemelidir. Biz olayı, EBK'nun özelleştirilmesi olarak değil, sendikacılığın devlet tarafından örgütlülüğü ortadan kaldırma müdahalesi olarak görüyoruz. Çünkü, sendikalar bu sisteme karşı çıkan tek büyük güçtür. Bu nedenle sendikaların kurumlara talip olmasının doğru olmadığını söylüyoruz.

Gelinen nokta, siyasal iktidar EBK'nu satıyor diyor, imzalıyor. Sonra yanlış diyor, vazgeçiyor, bu normaldir. Bize göre ikinci karar doğrudur. Birincisi yapılmaması gerekirdi ama yapıldıysa da yanlış olan dönemde fazilettir.

Biz siyasal iktidara şunu söylüyoruz: Sendikacılığı yok etmeye çalışmayın. Bu yapılmaya çalışılırsa, serbest rekabet ekonomisi, liberalizm adına örgütlülük yok edilmeye çalışılırsa sosyal devleti koruma şansız olmaz, devletin adı değişir."

ENVER TOÇOĞLU: "Fedakarlık Dönemi Bitti"

TÜRK-İŞ Genel Mali Sekreteri ve DEMİRYOL-İŞ Genel Başkanı Enver Toçoğlu, Başbakan Çiller'in kamu kesiminde sıfır zam açıklaması üzerine aşağıdaki açıklamayı yaptı:

15 Şubat 1995 günlü Sabah Gazetesi'nin "işçi ve memura ilk 6 ay sıfır zam" manşetli haberinde Başbakan Tansu Çiller'in işçi ve memura 6 ay zam yapılmayacağını açıkladığı belirtilmektedir. TÜRK-İŞ üyesi HAVA-İŞ Sendikası'nın THY ve HAVAŞ toplu sözleşme görüşmelerinde ilk 6 ay için sıfır zam önerilmiştir.

1995 yılında TÜRK-İŞ'e bağlı 682 bin kamu kesimi işçisinin toplu iş sözleşmeleri yenilenecektir. Bu sözleşmelerin son dilim zam farkları zaten 5 ay gecikmeli olarak ödenmiş ve ödenmektedir. Yani kamu kesimi işçisi, 1994 yılında fazlasıyla fedakarlık yapmış bulunmaktadır. Kaldı ki, son 6 aylık enflasyon oranı %40-50 civarındadır.

Hükümet, 1993 yılı kamu kesimi toplu iş sözleşmelerinin son dilim zam farklarını 5 ay gecikmeli olarak toptan almaya razı olmamızı yanlış değerlendirmiş görünüyor. HAVA-İŞ Sendikası'na önerilen ilk 6 ayda "sıfır zam" ve izleyen altışar aylık dönemlerde de Türkiye'nin enflasyon gerçeğini dikkate almayan düşük zam oranları bunu gösteriyor.

Hatırlanacağı gibi, Çiller Hükümeti, 1993 yılında imzalanan kamu kesimi toplu iş sözleşmelerinin 1994 yılındaki ikinci yıl zamlarını, 6 aylık enflasyonun %60'lı rakamlara yükseldiği Mayıs ayından itibaren ödeme yolunu tercih etmişti. Eğer işçi hareketinden kitlesel tepki almasalardı, 1994 yılı zamları uygulanmayacaktı. Toplu sözleşmelerin gereği olan bu ödemelerin yapılması, 12 Temmuz günü Başbakanlığa yürüyüş ve

20 Temmuz genel eylemimiz ile sağlanabildi.

Dördüncü ve bazı işyerleri için beşinci dilim zam farklarının ödenme zamanı geldiğinde ise yine "sıfır zam" tartışmaları oldu. İşçi hareketi, büyük bir fedakarlıkla, zam farklarını gecikmeli olarak toptan almaya "evet" dedi. Ancak, işçilerin fedakarlık dönemi artık bitmiştir.

Bugün yeniden gündemde olan "sıfır zam", kamu işçisinin 12 ay boyunca aynı ücretle çalışmasını istemektedir. Toptan eşyada yıllık %60'a yaklaşan enflasyon ortamında 1995 yılında toplu pazarlık masasına oturacak 682 bin kamu işçisinin karşısına böyle bir istekle çıkılabileceğini sanmıyorum.

Toplu sözleşme düzeni demokratik rejimlerin ayrılmaz bir parçasıdır. Demokratik rejimlerde toplu sözleşme düzeninin rafa kaldırılması anlamına gelen girişimlere yer yoktur. Sıfır zam, 12 Eylül sonrası baskı döneminde bile gündeme gelmemiştir.

Özellikle son 1 yıldır kamu kesimi çalışanlarını suçlayıcı açıklamalar yapan Hükümet yetkilileri, ülkemizin içine düşürüldüğü ekonomik bunalımın gerçek suçlularını gizlemek

amacıyla, toplumun bütün kesimlerine işçileri hedef göstermektedir. İşçi ve memur ücretleri arasındaki fark, Hükümet tarafından işçi aleyhine kullanılmaktadır. Dört kişilik bir ailenin aylık mutfak masrafının 8 milyon liraya yaklaştığı bir dönemde memuruna 5 milyon maaş veren devlet, elbette işçi ücretlerini çok bulacaktır.

Türkiye'nin ekonomik bunalımını çözmenin yolu kamu işletmelerini kapatmak ve satmak, işçileri sokağa atmak, ücretleri dondurmak olamaz. Vurguncunun, kaçakçının, rüşvetçinin üzerine gitmek, kayıtdışı ekonomiyi denetim altına almak Hükümet'e belki de zor geliyor. Belki de işçinin ve memurun ekmeğiyle ve işiyle oynamak, hepimizin malı olan kamu işletmelerini anlaşılması mümkün olmayan yöntemlerle elden çıkarmak daha kolay bir çözüm yolu olarak değerlendiriliyor. 1995 yılında, bunun böyle olmadığını görecektir.

TÜRK-İŞ Kamu Koordinasyon Kurulu, Aralık ayında çalışmalarına başlamıştır. 682 bin kamu işçisi için görüşmelerin Mart ayında başlaması hedeflenmektedir.

1995 yılında başının önkoşulu haklı talepler için ortak mücadeleden geçmektedir. 1995 mücadelemiz, hem toplu iş sözleşmelerinin en iyi biçimde sonuçlandırılması ve hem de Hükümet'in demokratikleşmeye ve işçi haklarına ilişkin vermiş olduğu sözlerin yerine getirilmesi hedeflerine yönelik olarak etkili bir biçimde sürdürülecektir.

Hükümet, yolsuzlukların ve kayıtdışı ekonominin üzerine gitmek yerine bizim üzerimize gelmeye devam ederse, karşısında sonuna kadar mücadeleye hazır kararlı bir işçi ve memur kitlesini bulacaktır."

Türk-İş Genel Mali Sekreteri ve Demiryol-İş Genel Başkanı Enver Toçoğlu Samanyolu Televizyonunda Konuştu

TOÇOĞLU : Bugünümüzü ve yarınımızı güvenceye alacak bir Sosyal Güvenlik Sistemi istiyoruz

Samanyolu TV tarafından düzenlenen ve Ali Coşkun'un yönettiği açikoturum 23 Şubat 1995 günü yayınlandı. Açikoturuma TOÇOĞLU'nun yanı sıra TİSK Başkanı Refik Baydur, Hak-İş Genel Eğitim Sekreteri Salim Uslu, Dok Gemi-İş Genel Başkanı Nazım Tur katıldılar.

Enver TOÇOĞLU yaptığı konuşmada özetle şu görüşlere yer verdi.

Ülkemizde kırsal bölgelerden kentlere göçle, artan işsizlikle, aile yapısında meydana gelen değişikliklerle, çoğalan iş kazaları ve meslek hastalıklarıyla birlikte, sosyal güvenliğin önemi her geçen gün artmaktadır.

Çağımızda devletin işçilere karşı iki ayrı grupta tasnif edilebilecek görevinin olduğu kabul edilmektedir. Birincisi, işçiyi koruyucu yasalar, tüzükler, yönetmelikler çıkarmaktır. İkincisi ise sosyal devlettir veya devletin vatandaşına doğumundan ölümüne kadar sahip çıkmasıdır.

Avrupa, ancak yüzyıllar süren işçi mücadeleleri sonucunda işçiyi koruyucu mevzuata ve sosyal devlete kavuşmuştur.

Bizler, devleti bir düşman değil, aksine "baba" olarak kabul eden bir anlayışın mirasçısıyız. Bizim gözümüzde devletin yüce bir yeri vardır. Buna karşılık devletin gözünde de vatandaşın ve özellikle de ekonomik açıdan zayıf konumdaki işçinin yüce bir yeri olmalıdır.

Ancak, Avrupa'da işçiler verdikleri mücadelelerle özellikle son 50 yıllık dönemde işçiyi koruyucu mevzuatta, sosyal güvenlikle ve sosyal devlette önemli adımlar atmışken, ne yazık ki, bizim ülkemizde yüzyılların geleneği terk edilmiş, işçi haklarında ve sosyal güvenlikle geriye gidilmiştir.

Sosyal güvenlik sisteminin birinci sorunu, SSK, Emekli Sandığı ve Bağ-Kur'un işleyişinin ve sağladığı yardımların birbirinden çok farklı olmasıdır.

İlk sorun, denetimde ortaya çıkmaktadır. Sigorta sisteminin yeterince denetlendiğinden söz edebilir miyiz? Bu soruya olumlu bir cevap veremiyoruz.

Ülkemizde yerli ve yabancı kaçak işçi çalıştırma son yıllarda hızla artmaktadır. Sigortasız veya kaçak çalıştırılan işçi ise, sosyal güvenlik sisteminin dışına itilmektedir. Yaklaşık 2 milyon kişi kaçak veya sigortasız olarak çalıştırılmaktadır.

Türkiye'de son yıllarda yabancı kaçak işçilik de patlamıştır.

Kaçak işçiliğin kime zarar vardır?

Önce çalışan işçiye. Çünkü bu işçi kaçak çalışmayı kabul ettiğinde, en temel işçi haklarından ve sendikal haklardan mahrum kalmakta, iş kazası, meslek hastalığı, hastalık, analık, malullük veya yaşlılık gibi durumlarda, sosyal güvenlikten yararlanamamaktadır.

İkinci büyük zarar, SKK'yadır. SSK, kaçak çalışma nedeniyle önemli bir mali kriz içine girmektedir.

Üçüncü büyük zarar, devletimizdir. Devletimizin vergi gelirleri yetmediği için iç ve dış borçlarımız artmakta, hükümetler para basma veya özelleştirme yoluna gitmektedir.

Kaçak işçinin sendikalaşma hakkı yoktur. Kaçak işçilik sendikacılık hareketine de büyük zararlar vermektedir.

Sendikalara düşen görev, Maliye Bakanlığı ile, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile, SSK ile işbirliği içinde, kaçak işçiliğin önlenmesidir. Ancak, üzülerek ifade ediyorum ki, TÜRK-İŞ'in bu konudaki olumlu tavrına gereken karşılığın verildiğini söylemek güçtür.

Sendikalara düşen ikinci bir görev, SSK'nın demokratik ve özerk bir yapıya kavuşturulması ve iyi bir şekilde yönetilmesidir.

Ancak burada da karşımıza 12 Eylül sonrasının anti-demokratik düzenlemeleri çıkmaktadır.

Ülkemizde işçi sınıfı hareketi, huzur, demokrasi, toplumsal barış, ülkemizin kalkınması ve dünyada hak ettiği yerde bulunması gibi hedeflerin peşindedir.

Ülkemizde ise sosyal güvenlik standartlarının arzuladığımız düzeyde olduğunu söylemek mümkün değildir.

Bu sorunların birinci nedeni, SSK'nın, Emekli Sandığı'nın ve Bağ-Kur'un anti-demokratik ve bağımlı yapısıdır.

Bu kuruluşlar demokratik ve özerk bir yapıya kavuşturulursa, sorunların önemli bir bölümü sona erecektir.

İkinci neden, özellikle sosyal sigorta primlerinin toplanmasındaki aşamalar ve SSK'nın sırtına yıklan

sosyal yardımdır. Devletin sosyal güvenliğin finansmanına katkıda bulunmaması da büyük bir eksikliktir.

Dikkat edileceği gibi, son yıllarda bir "devleti küçültme" modası hakimdir. Açıkça sosyal devlet düşmanlığı yapılmaktadır.

Bazı kişiler, "devlet aslı görevlerine dönsün" demektedir. Devletin aslı görevleri nedir? Devletin aslı görevleri, devleti için, ülkesi için, vatandaşı için her şeyini feda etmeye hazır vatandaşlarının sosyal güvenliklerini sağlamaktır. Ama IMF ve Dünya Bankası bunu istememektedir.

Türkiye 1995 yılı sonunda çok büyük bir ihtimalle Avrupa Birliği ile gümrük birliğine girecektir. Ayrıca, Avrupa Birliği'ne tam üyelik için de çabalarımız sürmektedir.

Avrupa Birliği'nin 15 üyesinde de işsizlik sigortası vardır. Türkiye'de ise yıllardır tartışılan bu konu bir türlü hayata geçmemektedir.

Avrupa Birliği ülkelerinde kaçak işçilik asgari düzeydedir; kaçak işçi çalıştıranlara müsamahalı davranılmamaktadır.

Avrupa Birliği ülkelerinde sosyal güvenlik sistemi insanların bugünü ve yarını güvence altına almıştır. Türkiye'de ise bağımlı ve anti-demokratik yapı nedeniyle, herkes kendi özel ilişkileri ve çabalarıyla kendi başının çaresine bakmaya çalışmaktadır.

TÜRK-İŞ olarak isteğimiz, yüzyıllar boyunca ülkemizde geçerli olan anlayışın, devlet baba anlayışının yeniden hakim kılınması, bugünümüzü ve geleceğimizi güvence altına alacak bir sosyal güvenlik sisteminin yaratılması ve işletilmesidir.

B. MERAL : "Toplu sözleşmeler masa başında çözümlenmelidir. Grev ertelenmesi çözüm değildir."

H. ÇETİN : "İşçisine sıfır zam veren bir Hükümetin, işçiden alacağı da sıfır olur."

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu, Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanlığı'na seçilen Hikmet Çetin'i 24.2.1995 günü makamında ziyaret ederek kutladı. Ziyarette Genel Başkan Bayram MERAL'in yanı sıra Genel Sekreter Şemsi DENİZER, Genel Mali Sekreter Enver TOÇOĞLU ve Genel Eğitim Sekreteri Salih KILIÇ bulundular.

TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram MERAL ziyarette, C.H.P. çatısı altındaki birleşmenin TÜRK-İŞ'i son derece mutlu ettiğini vurgulayarak, uzun zamandır bu çatının büyük bir işçi kuruluşuna kapılarını açtığını söyledi. MERAL konuşmasına şöyle devam etti: "Dünyanın her tarafında sosyal demokrat partiler gücünü, genelde emekçi halk kitlelerinden alır. Ama ne yazık

ki, son dönemlerde dünyada yaşanan bazı değişimler, bizim sosyal demokrat partilerimizde de sıkıntılar yaratmıştır. Ama biz, bu yeni oluşumun bu partinin tarihten gelen evrensel geleneklerini yaşama geçireceğine inanıyoruz. Çünkü C.H.P. koşullar ne olursa olsun, kurulduğu günden bu yana, istikametini bozmamıştır. Ülke gerçeklerini, toplum gerçeklerini ve çalışan kesimlerin sorunlarını hep ön planda tutmuştur."

MERAL konuşmasında, sosyal demokratların daha geniş kapsamlı bir birlikteliklerinin gerekli olduğunu vurgulayarak, geçmişin kırılganlıklarını, dargınlıklarını bir yana bırakacaklarını ve ülkenin sorunlarını çözeceklerine inandıklarını belirtti.

Bayram MERAL Hava-İş Sendikalarının grevinin ertelenmesiyle ilgili olarak da, "Bu erteleme hepimizi üzdü. Biz ülkenin koşullarını biliyoruz. Bunlar sözleşme masasında oturulup çözülecek konulardır. Devlet gücünü hiçbir zaman işçisine, halkına karşı kullanmamalıdır. Bütün toplu sözleşmeler masa başında çözülür. Biz bu sözleşme döneminde de aynı yolun izlenmesinden yanayız." dedi.

Daha sonra söz alan C.H.P. Genel Başkanı Hikmet Çetin de sosyal demokrat partilerle işçi sendikalarını bir aile gibi gördüklerini belirterek, "Ülkenin, ekonominin çeşitli sıkıntıları var. Ancak bunları çalışan kesimlere ödeteceğiz diye bir kural yok. Böyle birşey kabul edilemez. Yalnızca çalışan kesimlerin sırtına yüklenerek bu sıkıntıları aşamayız." dedi.

Çetin konuşmasında toplu sözleşmelerde değindi ve "Tabii ki amaç toplu sözleşme görüşmelerinde bir anlaşmaya varmak olmalıdır. Ama varılamadığı zaman da grev işçinin en doğal hakkıdır ve bunu da gerektiğinde kullanacaktır. Önümüzde güç günler var. Ancak işçisine sıfır zam veren bir hükümetin, işçiden alacağı da sıfır olur." dedi.

İŞSİZLİK

İşsizlik Türkiye'nin en önemli sorunu olduğu gibi, toplu sözleşme çalışmalarında üzerinde önemli bir baskıyı oluşturmaktadır. Ülkemizde her geçen gün ağırlaşan istihdam ve işsizlik sorunu genel olarak ekonomik ve sosyal problemlerin de kaynağını oluşturmaktadır.

Ekonominin performansını olumsuz etkileyen işsizlik, yüksek enflasyonun kredi mekanizmasının pahalı hale gelmesine, yatırımcının yatırım yapmaktan vazgeçmesi nedeniyle de işsizliğin konjonktürel işsizliğe dönüşmesine neden oluyor. Yapısal işsizlik gelir dağılımında adaletsizlik, dengesizlik anlamına gelirken, toplumun refaha kavuşmasında da önemli bir engeldir.

Türkiye'de işgücünün, başka bir ifadeyle çalışabilir durumda olan nüfusun yüzde 8,5'ünü işsiz olarak kabul edersek; başka bir tanıma göre toplam işgücünün yüzde 15'ini bulan işsizlerin büyük bir bölümünü 20-24 yaş grubundaki insanlar oluşturmaktadır. Diğer bir deyişle, toplam işsizler içinde 25 yaşın altında olanların payı yüzde 55 civarındadır.

Ülkemizin önündeki ve gündemindeki istihdam sorunu, toplu iş sözleşmesiyle çalışanları ve diğer tüm ücretlileri olumsuz etkilemekte, üzerlerinde bir baskı kurmaktadır. Üretimde olmayanları yükü, çalışanların yükünü artırmaktadır.

İstihdam sorunu yalnız ülkemizin sorunu değil, az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin sorunu olduğu kadar gelişmiş ülkelerin de sorunu olmakta, ancak, gelişmiş ülkeler ulaştıkları gelişmişlik düzeyleri ile işsizliği bir ölçüde önlemektedirler.

Ülkemizde yatırımların yetersiz olması, hızla yükselen nüfus artışı karşısında artan işgücüne iş sağlanmasını yetersiz kılmaktadır. Öte yandan, teknolojik değişim ve gelişmeler de istihdamın nisbi olarak daralmasına neden olmaktadır. Bir başka dikkati çeken husus, yetişkin işgücü yerine gayri yasal şartlarda çocuk işçi veya göçmen işçi çalıştırılması istihdamı olumsuz etkilerken,

Salih KILIÇ
TÜRK-İŞ GENEL EĞİTİM SEKRETERİ

kayıtdışı ekonomiyi beslemekte, enformel (örgütsüz) sektörün genişlemesine ve giderek kalıcı olmasına yol açmaktadır.

Tüm bunlar, çalışanların iş güvencelerini ve ücret düzeylerini olumsuz etkileyen faktörler olmaktadır. Ayrıca, üretmeden tüketen ve büyük çoğunluğu gençlerden oluşan toplum oluşurken, bu yapı gelir dağılımındaki dengeleri de bozmaktadır.

1995 yılında hızlanan özelleştirme, zorunlu emeklilik politikaları çerçevesindeki uygulamalar sonucunda, kamuda işini kaybedecek işçilerin sayısının 100 bin, ekonomideki daralmadan ve yatırımların düşmesinden dolayı bir o kadar da özel sektörde işini kaybedecek işçi sayısı beklenmektedir.

Diğer taraftan, Gümrük Birliği'nin küçük ve orta ölçekli işletmelerin yüzde 80'ini olumsuz etkileyerek işsizliğin yaygınlaşması, bazı işkollarının büyük işletmelerinde istihdam daralmasına gitmesi yakın vadede bir başka olumsuzluk olarak dikkati çekmektedir.

1980 sonrası yıllarda, 25 OECD ülkesinde 25 milyon işsiz, 370 milyon nüfuslu Avrupa Birliği ülkelerinde 20 milyon insan işsiz gezerken, ülkemizde DİE anketlerine göre 1994'de %8'ler de seyrettiği, eksik is-

tihtamla %15'leri bulmaktadır. Bu kronik işsizlik ortamında ülkeyi kurtarmanın en ciddi önemi istikrar içersinde durmuş olan yatırımların hızlandırılması, tarımsal destekleme politikasının geliştirilmesi, küçük ve orta ölçekli sanayi kuruluşların desteklenip teşvik edilmesidir.

Vergi politikalarındaki istihdamı engelleyici unsurların kaldırılması, özellikle istihdamı olumsuz etkileyen fonların etkilerinden, SSK prim oranlarının düşürülerek devlet desteğinin sağlanması, çalışma sürelerinin kısıtlanıp iş imkanı yaratılması, çalışanlara vergi yüksekliliği ve istihdam vergisi diye nitelediğimiz fon kesintilerinin kaldırılması gerekmektedir.

Toplu İş Sözleşmeli, sendikalı kesimimiz için yüksek bir maliyet getirmesinden dolayı, istihdamda sendikası ve sigortasız işçi çalıştırmaya, toplu iş sözleşmesiz düzene, ayrıca kayıt dışı sektöre yönelen, düşük ücret ve sosyal haklardan mahrum kalacak işçi çalıştırma oranı yükselmektedir. Eve iş vermek suretiyle 360.000 insan, çocuk işçi olarak da 3.300.000 insan bu şartlarda çalışmaktadır.

Ülkemizde ekonomik, sosyal ve siyasal olumsuzluklar nedeni ile birlikte yüksek oranlı işsizlik, yukarıda bahsettiğim nedenlerle gerekli tedbirler alınmazsa büyük toplumsal huzursuzlukların tehlikeli işaretlerini vermektedir.

Türkiye ve ekonominin kurtuluş temelini kaliteli üretim, sorumlu tüketim istihdam'a dönük yatırıma bağlıdır. Gerekli kaynak için de kayıt dışı sektörün kayıt içine alınması olduğu gerçeği ile karşı karşıyayız. Maalesef yetkililerce ciddi önlemlerin alındığını ne yazıkki görememekteyiz.

İşsizlik, çalışma hayatında ihtiyacı olan huzur, güven duygusu yerine, huzursuzluk, güvensizlik ve gelecek endişesinin hakim olmasına sebep olmaktadır.

İstihdamın geliştirilmesi, işbanşı ve beraberinde toplumsal banşı da sağlamaya hizmet edecektir.

HÜKÜMET, THY GREVİNİ ERTELEDİ

- 24 Şubat'ta Türk Hava Yolları'nda başlaması planlanan grev "milli güvenlik gerekçesiyle" ertelendi.
- HAVA-İŞ, grev erteleme kararının durdurulması için Danıştay'a başvurdu.
- TÜRK-İŞ, anti-demokratik uygulamayı ILO'ya götürüyor.

Hükümet, 24 Şubat'ta Türk Hava Yolları'nda başlaması planlanan grevi "milli güvenlik gerekçesiyle" erteledi. Grev kararının 60 gün ertelenmesine ilişkin Bakanlar Kurulu Kararı 23 Şubat'ta Resmi Gazete'de yayımlandı. TÜRK-İŞ Genel

Başkanı Bayram Meral, "Hükümet, bu metodla işçi ve ülke sorunlarını çözümleyemez" dedi. TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu, THY grevinin ertelenmesini şiddetle protesto ederek, TÜRK-İŞ'in THY işçilerini ve HAVA-İŞ Sendikasını maddi ve manevi

tüm gücüyle desteklediğini açıkladı. HAVA-İŞ sendikası Genel Başkanı Atılay Ayçin, çalışanların grev ertelemesi kararına yoğun tepki gösterdiğini, bu tepkinin en kısa sürede hizmete de yansıtacağını ifade etti.

TÜRK-İŞ YÖNETİM KURULU, THY GREVİNİN ERTELENMESİNİ ŞİDDETLE PROTESTO EDEREK, TÜRK-İŞ'İN THY İŞÇİLERİNİ VE HAVA-İŞ SENDİKASI'NI MADDİ VE MANEVİ TÜM GÜCÜYLE DESTEKLEDİĞİNİ AÇIKLADI

Bakanlar Kurulu, 23 Şubat 1995 günlü kararıyla, Hava-İş Sendikamızın Türk Hava Yolları A.Ş. İş yerinde uygulayacağı grevi, milli güvenlik gerekçesiyle, 60 gün süreyle ertelenmiştir.

TÜRK-İŞ, Bakanlar Kurulu'nun bu kararını şiddetle protesto etmektedir.

Koalisyon Hükümeti, bu tavırla, 1991 Genel Seçimleri öncesinde verdiği sözlerini, Koalisyon Protokollarında ve Hükümet Programlarında yer alan vaatlerini bir defa daha çiğnemekte, 12 Eylül döneminin anti-demokratik Anayasası'nın ve 2822 sayılı Yasasının tanıdığı bazı haklara sığınmaktadır. Koalisyon Hükümeti, 12 Eylül Anayasası'nın grev erteleme ve böylece grev yasaklama yetkisini tanıyan 54. maddesini değiştirme çabası içinde olduğunu açıklarken, diğer taraftan bu anti demokratik yetkiyi kullanarak, kendisine duyulan güveni daha da sarsmaktadır.

Türkiye'nin Avrupa Birliği ile gümrük birliğine girmesine ilişkin yapılacak önemli toplantıların arifesinde böylesine anti-demokratik bir adımın atılmış olması, Türkiye'nin uluslararası ilişkilerini de

olumsuz doğrultuda etkileyecektir.

TÜRK-İŞ, bu anti-demokratik uygulamayı, Uluslararası Çalışma Örgütü'ne götürecektir. Bilindiği gibi, grevlerin bu şekilde ertelenmesi, toplu pazarlık hakkına açıkça müdahale ve grev hakkının kullanılmasını engelleme nedenleriyle, Uluslararası Çalışma Örgütü'nün Türkiye tarafından onaylanmış 87 ve 98 sayılı Sözleşmelerini açıkça ihlal etmektedir.

Hükümetin bu tavrı, TÜRK-İŞ'e bağlı Sendikamızın 1995 yılında toplu sözleşme görüşmeleri başlayacak 682 bin üyesini de yakından ilgilendirmektedir. Hükümet 1995 yılına "sıfır zamm" gibi akıl ve mantık dışı bir öneriyle başlamış, TÜRK-İŞ'in ve geniş kamuoyunun haklı tepkileri sonucunda bu adımını geri almak zorunda kalmıştır. Hükümetin bu adımı, uluslararası sermayenin beyni ve sözcüsü IMF'nin ve Dünya Bankası'nın talimatları doğrultusundadır. Hükümet, toplu sözleşme zamlarında, bir önceki dönemin enflasyon oranını değil de, bir sonraki döneme ilişkin düşük oranlı enflasyon tahminlerinin esas alınmasını isteyerek, gerçek işçi ücretlerini düşürme

çabası içindedir.

TÜRK-İŞ, bağlı Sendikamız ve 2 milyon dolayındaki üyemiz, ülkemizin bütünlüğünü, "İnsan haklarına dayalı, laik ve demokratik sosyal hukuk devleti"nin üniter yapısını daima savunmuştur. TÜRK-İŞ, THY grevinin milli güvenlik gerekçesiyle ertelenmesini de çok anlamsız bulmaktadır.

TÜRK-İŞ hiçbir zaman sorun yaratmamış, daima yaratılan sorunları ülkemizin, halkımızın, tüm çalışanların ve işçi sınıfımızın çıkarlarını gözeterek çözme çabası içinde olmuştur. Ne yazık ki Hükümet, TÜRK-İŞ'in bu sorumlu tavrını anlamamakta direnmektedir. THY grevinin ertelenmesi, ülkemizde demokrasi mücadelesinin ana dayanağını oluşturan sendikacılık hareketini zayıflatmayı ve gerçek işçi ücretlerini düşürmeyi amaçlayan, Türkiye'nin uluslararası alandaki itibarını içinde yaşadığımız kritik günlerde olumsuz biçimde etkileyecek, anti-demokratik bir uygulamadır. TÜRK-İŞ ve doğrudan temsil ettiği 2 milyon işçi, THY işçilerinin ve HAVA-İŞ'in haklı ve meşru mücadelesini, tüm maddi ve manevi gücüyle desteklemektedir.

İŞÇİ ÜCRETLERİ ÇOK MU YÜKSEK?

YILDIRIM KOÇ
Genel Başkan Danışmanı

Türkiye'de özellikle 1991 yılından sonra bazı gazetelerin ve televizyon kanallarının sürekli gündemde tuttukları bir konu, kamu kesiminde işçi ücretleri ile memur ücretlerinin karşılaştırılmasıydı. İşçi ücretleri konusunda verilen abartılı rakamlarla, memurun, emeklinin, işsiz, küçük esnaf ve sanatkarın ve küçük köylünün gözünde, kamu kesimindeki işçiler bir "mutlu azınlık" oldu. Hatta, bu toplum kesimlerinde ki birçok insan, kendi sorunlarının sorumlusu olarak kamu kesimi işçilerini görmeye başladı.

1995 yılında kamu kesimi toplu sözleşme görüşmeleri sırasında, basın ve yayın organlarının bu yanlış ve çarpıtıcı etkisi daha güçlü bir biçimde hissedilecektir.

1994 yılının ilk günlerinde, Devlet Bakanı Sayın Abdülbaki Ataç, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü işyerlerinde bir çaycının genel müdürden daha fazla maaş aldığı iddia ediyordu.

İzmir Belediye Başkanı Burhan Öztutara, "KİT çalışanı 60 milyonun üstünde yaşayan sülük" diyordu.

Bir ara bir profesör işçi olmak için başvurdu.

Bir gazete ise, 3 Ekim 1990 günlü nüshasında "İşte Uçurum" başlığı altında, Genel Müdürün 13,5 milyon lira alırken, şoförünün aylığının 35 milyon lira olduğunu iddia etti.

Türkiye Metal Sanayicileri Sendikası MESS tarafından 20 Ekim 1994 günü yayınlanan ve yaygın olarak dağıtılan tek yapraklık bir propaganda malzemesinin bir tarafında boyacı kadrosuna geçmek için başvuran profesörle ilgili bir karikatür, arka tarafında ise karşılaştırmalı ücretler çizelgesi yer alıyordu. MESS, kamu kesiminde aylık ortalama net işçi ücretinin 19.649.660 lira olduğunu ileri sürüyordu.

Prof. Dr. Emin Çankıcı ise 31 Ekim 1994 tarihinde yayınlanan "Kamuyu Felç Eden Sendikalar" yazısında, ücretlerin dondurulmasını şöyle öneriyordu: "Memur maaşları da kamudaki işçi ücretleri seviyesine çıkana kadar, özellikle 1995-1996 döneminde **kamudaki işçi ücretleri dondurulmalı**

veya bu işçilere, memurlara bu yılın ikinci yarısında yapıldığı gibi, 1995-1996'da birkaç yüzbin lira seyyanen zam ve rilmeli."

Emin Çankıcı, 24 Kasım 1994 günü yayınlanan bir başka yazısında ise, kamu kesiminde aylık net ücret ortalamasının şöyle olduğunu ileri sürüyordu: Tüpraş: 30,4 - 43,6 milyon TL; DSİ: 24,1 - 33,0 milyon TL; THY: 37,4 - 61,3 milyon TL; Karayolları Gn. Md.: 21,0-44,6 milyon TL; TCDD Gn. Md.: 27,3 - 31,1 milyon TL; Köy Hizmetleri Gn. Md.: 21,8 milyon TL; TTK: 19,2 milyon TL. Emin Çankıcı, söz konusu yazısını şöyle bitiriyordu: "Asgari ücretle bu kuruluşlara giren bir işçi, ertesi gün ilgili sendikaya üye olduğu anda yukarıdaki astronomik ücretleri almaya hak kazanmaktadır. Herhalde dünyanın hiçbir ülkesinde böyle bir saçmalık yoktur. Sendikacılarımıza tebrikler."

Bu rakamların tümü abartmalıdır, gerçeklerle ilgisi olmayan propaganda malzemesidir. Amaçlanan, özellikle 1989 ve sonrasında meşru ve demokratik mücadelede en ön safta yer alan ve halkın desteğini kazanmış kamu kesiminin sendikacı işçilerini ve sendikalarını yıpratmak ve zayıflatmaktır.

Bu abartmalı ve gerçek dışı ücretler bile çokmu yüksektir?

Geçen yılın başlarında Genel Başkan Bayram Meral'e DPT eski Müsteşarı Yıldırım Aktürk bir televizyon programına birlikte çıkmıştı. Yıldırım Aktürk, işçilere "sülük" demiş, Bayram Meral'den de hak ettiği yanıtı almıştı. O tarihten beri Yıldırım Aktürk'ün aylığını merak eder dururdum. Bir süre önce bir dergide yayınlandı. Yıldırım Aktürk'ün ücreti, 80 bin dolarmış; yani, ayda 3 milyar 300 milyon lira dolayında.

Aylık ücreti onbinlerce dolar olanlar varken, kamu kesimi işçisinin aldığı birkaç yüz dolarla uğraşmak ayıp olmayor mu?

1 Günaydın, 13.1.1994 2 Cumhuriyet, 1.5.1994. 3 Milliyet, 21.9.1994. 4 Türkiye, 3.10.1994. 5 Türkiye, 31.10.1994. 6 Türkiye, 24.11.1994 7 Ekonomist, 18.9.1994, s.26

Ayda 80 bin dolar kazanıyor

Yıldırım Aktürk, hem Enka'da hem de Çukurova Grubu'nda çalışıyor. 7-8 değişik görevi var. Bu görevlerden toplam kazancının ayda 80 bin doları bulduğunu söyleyen Aktürk'ün profesyonelliğe bakış açısı şöyle:

"Ben bürokrasiden gelme bir birikimle profesyonel olarak kalmayı tercih ettim. Aksi halde çok huzursuz olacağımı düşündüm. Örneğin, benim bir borcum varsa çok tedirgin olurum. Bu yüzden daha istikrarlı gördüğüm profesyonelliği tercih ettim. İşadamı olmak için belki daha atak, daha girişimci olmak gerekiyor. Ama içimde beni yiyip bitiren bir heves yok. Belki de pozisyon itibarıyla en üst seviyelere geldikten sonra kendi işimi kursam, bundan çok daha küçük bir dükkân olacağını düşünerek de tatmin olmayacağım."

TÜRK-İŞ'İN ICFTU'YA ÜYELİĞİ

YILDIRIM KOÇ
Genel Başkan Danışmanı

7 Nisan 1952 günü Bursa'da oluşturulan ve 31 Temmuz 1952 günü gerekli başvurunun yapılmasıyla tüzel kişilik kazanan TÜRK-İŞ, bir süre sonra Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu'na (ICFTU) üyelikle ilgilenmeye başladı. TÜRK-İŞ'in 6 Eylül 1952 günü İzmir'de toplanan Birinci Olağan Genel Kurulu'nda ICFTU'ya üyelik kararı alındı. Bu karar üzerine, TÜRK-İŞ Yönetimi, 6 Aralık 1952 tarihinde, o tarihte yürürlükte bulunan 5018 sayılı İşçi ve İşveren Sendikaları ve Sendika Birlikleri Hakkında Kanun uyarınca, Başbakanlık'a yazılı olarak başvurarak, üyelik için izin istedi. Başbakan'dan bir yanıt alınamaması üzerine, 9 Ocak 1953 ve 27 Ocak 1953 günleri iki yazı daha iletildi. Bu arada ICFTU ile, Genel Sekreteri J. H. Oldenbroek'e yazılan bir yazı aracılığıyla ilişki kuruldu.

Hükümetin bu konudaki tavrı ilginçtir. Dünya Sendikalar Federasyonu bu dönem öncesinde Türkiye Hükümeti sendikal hakları ihlal ettiği iddiasıyla ILO'ya şikayet etmişti. T.C. Hükümeti, 12 Eylül 1952 tarihinde bu şikayete verdiği yanıtta şunu belirtiyordu: "Şimdiye kadar bir Türk sendikasının uluslararası bir örgüte üyeliğine izin verilmesi talebi reddedilmemiştir."¹

ILO Örgütlenme Özgürlüğü Komitesi'nin Dünya Sendikalar Federasyonu'nun şikayet başvurusu ile ilgili kararında şu değerlendirme yapıyordu²:

"Komite'nin görüşüne göre, Bakanlar Kurulu'nun yetkilendirmesi konusundaki yasal gereklilik, sendikaların uluslararası örgütlerce serbestçe ve gönüllü olarak üye olabilmeleri ilkesi ile bağdaştırılmaz; ancak, Komite, Hükümetin yetkilendirme konusundaki herhangi bir istemin reddedilmediği biçimindeki ifadesini gözönünde bulundurarak, uygulamada sendikal hakların ihlal edilmediği düşüncesindedir. Komite, aynı zamanda, halen Türk işçi örgütleri ile ICFTU temsilcileri arasında, bu örgütlerin bu uluslararası işçi örgütüne olası bir üyeliği düşünülerek, görüşmelerin sürdürüldüğünü de saptamaktadır."

Raporun tavsiyeler bölümünde ise, Türk işçi örgütlerinin uluslararası örgütlerle görüşmeleri belirtilerek, bu konudaki gelişmelerin ILO'ya bildirilmesi isteniyordu.

Amerikan İşçi Sendikaları Federasyonu (AFL) Avrupa Temsilcisi Irving Brown, 5 Mart 1953 günü Paris'ten TÜRK-İŞ Genel Başkanı İsmail İnan'a yazdığı mektupta şöyle diyordu³.

"28 Şubat tarihli mektubunuzu aldım... Beynelmilel Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu'na dahil olmanız meselesine gelince, bildiğim şudur ki, Brüksel'deki ofise henüz resmi bir müracaat yapılmamıştır. Kanaatimce derhal ICFTU'nun Genel Sekreteri J.H. Oldenbroek'e müracaat ederek bu teşekküle dahil olmak isteyip istemediğinizi bildirmanız lazımdır... Resmi bir müracaat ve resmi bir hareket mevcut olmadıkça TÜRK-İŞ'in ICFTU'nun bir üyesi sayılmasına imkan yoktur."

İsmail İnan ise Irving Brown'a verdiği yanıtta şunları belirtiyordu⁴:

"Bizi birçok yönlerden tenvir eden 5 Mart 1953 tarihli mektubunuzu aldık. Yakın alakınıza teşekkür ederim. Aynı tarihte J.H. Oldenbroek'e de bir mektup göndermiş, CISL'ye üye olmak istediğimizi bahisle, içinde bulunduğumuz şartları da kısmen olsun izah etmiştik. Mr. J. H. Oldenbroek'e daha evvelce gönderdiğimiz mektup vesair yazılar var. Yalnız alınıp alınmadığı hakkında malumatımız yok... Umumi bakışta görülüyor ki, devamlı bir müşkül karşındayız. En çok dikkat edilecek husus da budur. Bir taraftan bu imkansızlıkları yenmeye çalışırken, diğer taraftan da sizlerin yardımcı olmanızı istiyoruz... Biz Türk işçisi ve onun Konfederasyonu olarak CISL'ye katılmayı candan arzu etmiş ve kararımızı da almış bulunuyoruz. Yalnız Sendikacılığın ve bunun ışığı altında hür dünya çapında bir birleşmenin esaslarını, anladığımıza göre, karşılıklı yardımlaşma ve dayanışma hususları teşkil eder. Bizler fikir, ideal ve birleşmekte yeknesak düşüncelere sahip ve bağlı bulunduğumuza göre, formaliteleri ikinci planda mütalea etmemiz lazım geliyor. Mr. J. H. Ol-

denbroek'e şimdi yine bir mektup yazmış bulunuyoruz. Bunun yanında, sizlerin de durumunuzla ilgilenmenizi ve namınıza Mr. Oldenbroek'le icap eden haberleşmeyi yaparak, bize bildirmenizi hasseten rica ediyoruz... Takdir edersiniz ki, Konfederasyonun kurulması ile Sendikacılık alemimizde meydana gelen intikal devresi henüz geçirilmiş değildir. Yapılacak işler arzusunun kısır oluşundan değil, tamamen imkansızlıklardan ileri gelmektedir. Bilhassa bu ciheti arz etmek isterim."

TÜRK-İŞ İcra Heyeti'nin 30 Mart 1953 tarihli raporunda bu konuda şu değerlendirme yer alıyordu.⁵

"Kongre kararı olarak Yönetim Kuruluna bırakılan ve Yönetim Kurulu kararı ile de İcra Heyetine tevdi edilen CISL'ye katılmaya ait Bakanlar Kurulu kararının istihsalı için 6.12.1952 gün ve 102/52/R sayılı yazı ile müracaat ve iki defa tekit edilmiş olmasına rağmen, müsbet netice alınmamıştır. Ayrıca şifahi olarak yapılan takiplerde makul olmayan ve hatta idare sistemimize yakışmayan bazı noktai nazarlar arasında bu müracaatın Çalışma Vekaletinde bekletildiği öğrenilmiştir."

TÜRK-İŞ'in 8-11 Ağustos 1953 günleri toplanan Genel Kurulu'na ICFTU'yu temsilen R.G.Miller katıldı. Genel Kurulda yaptığı konuşmada şunları söyledi.⁶

"Yanılmış olabilirim, fakat, kooperatifçilik üzerinde bu kadar durmak hakiki sendikacılık çalışmaları için size zaman bırakmıyor. Politikadan bu kadar ayrı kalmak da sizin tenkit hakkınızı inkar etmenize sebep oluyor... Demirperdeden bu tarafa, siz, kanunun grev hakkı tanımadığı yegane memleketsiniz... Grevin bir şiddet hareketi olduğuna ait, tamamiyle yanlış hükmü değiştirmeye çalışmak lazımdır... Esas olarak grev, daha iyi bir fiyat tesbit edilinciye kadar, işçinin Allahın kendisine verdiği ve kendi ve yegane malı olan kolunun gücünü kiralama bir müddet için reddetmek hakkını kullanmasıdır. İşin durdurulmasında pek tabii devletin ve cemiyetin ihtiyaçları gözönüne alınmalıdır. Bu da bir takım tahdidat ve şartlarla temin edilebilir. Fakat bu, grev hakkının tanınmaması için kafi sebep teşkil etmez."

Genel Kurul'da ICFTU'ya üyelik kararı yeniden alındı.

Bu dönemde ICFTU'nun TÜRK-İŞ'e para yardımı teklif ettiğini ve bu teklifin reddedildiğini, TÜRK-İŞ Temsilciler Meclisi'nin 28 Eylül 1953 günlü toplantı tutanağından anlıyoruz.⁷

"Dünya Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (CISL) tarafından yapılacak para yardım-

larının reddi ile teknik yardımların kabul edilmesine karar verilerek..."

TÜRK-İŞ Genel Başkanı Seyfi Demirsoy, TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu'nun 13 Şubat 1954 günlü toplantısında şunları söylüyordu.⁸

"CISL'ye girme yılan hikayesi halini aldı. Hükümet bunu istemiyor. Hükümete kesin noktayı vermek lazımdır. Biz buraya gireceğiz diye dayatmak lazımdır."

Aynı toplantıda Yusuf Sıdal da şunları belirtiyordu:

"CISL'ye katılmamızda bir mani varsa Vekalet bize bildirsin, yoksa katılalım..."

Hükümetin gerekli izni vermemesi üzerine, durum ICFTU'ya iletili. ICFTU Genel Sekreteri Oldenbroek 1955 yılında yaptığı bir açıklamada, Hükümeti eleştirdi ve konuyu ILO'ya götürceklerini açıkladı.⁹

Uluslararası Madenciler Federasyonu Genel Sekreteri Sir William Lawther ve ICFTU Cenevre Temsilcisi Herman Patteet, 7 Mayıs 1956 günü Çalışma Bakanı Mümtaz Tarhan ile TÜRK-İŞ'in ICFTU üyeliği konusunda görüştü.

Herman Patteet, ICFTU'nun 1951 yılından beri TÜRK-İŞ'le ilgilendiğini, 1952 yılı Şubat ve Ağustos aylarında kendisinin de Türkiye'yi ziyaret ettiğini ve Konfederasyon'un kurulmasını desteklediğini, TÜRK-İŞ'in birinci genel kuruluna katılarak ICFTU konusundaki soruları yanıtladığını, TÜRK-İŞ Genel Kurullarının aldığı kararlardan haberdar olduklarını, 1955 yılı Mart ayında Michael Ross'un Türkiye'yi ziyaret ettiğini ve TÜRK-İŞ'in üyelik isteğinin devam ettiğini saptadığını ve bu ön çalışmalar çerçevesinde, ICFTU Yönetim Kurulu'nun 1955 yılı Aralık ayındaki toplantısında Türkiye'yi bu tavırla nedeniyle ILO'ya şikayet etme kararı alındığını ve şikayet başvurusu öncesinde Hükümet'le son bir kez görüşmenin düşünüldüğünü anlatı.

Mümtaz Tarhan, konunun ayrıntılarına geçmeden önce, ILO'ya şikayet etme teklifinin kimin tarafından önerildiğini öğrenmek istedi. Herman Patteet, görüşme tutanaklarının gizli olduğunu söyledi. Mümtaz Tarhan ise, "toplantılarının zabıtlarını neşretmeyen bir teşekkülün anti-demokratik bünye olabileceğine" dikkat çekince, Herman Patteet, Bakanlar Kurulu'nda TÜRK-İŞ'in ICFTU'ya üyeliğinin görüşüldüğü toplantının tutanaklarının temin edilmesinin mümkün olup olmadığını sordu. Mümtaz Tarhan ise, "şaka mahiyetinde söylediği bu sözlerin unutulmasını rica etti."¹⁰

Üyelik konusundaki tartışmalar şöyle gelişti:

"Üyelik meselesine avdet eden Vekil, söze Türk Hükümetinin Türk-İş'in ICFTU'ya üyeliğine asla karşı koymadığını ve bu anda Türk Hükümetinin bu üyeliğin tamamıyla lehinde olduğunu ifade etmekle başlamıştır. Türk Hükümeti'nin bu tutumu hürriyet ve demokrasinin müdafa edildiği bütün beynelmîl teşekküllere Türkiye'nin iştirakının amir olan harici siyasetinin içine girmiş olduğunu, söylemiştir. Netice olarak Türk Hükümeti aynı gayeleri savunan bir teşekküle Türk işçilerinin iştirakini memnuniyetle karşılar. Bununla beraber, bir memleket veya bir şahsın fiziki veya kanuni mevcudiyeti şarttır. Maalesef Türk-İş'in kuruluşu herhalde biraz aceleye gelmiş olsa ki, yakın zamanlara kadar, Türk Kanunlarına göre, Türk İş kanunen teşekkül etmemiştir. Ve dolayısıyla Türk Hükümeti hakikatte mevcut olmayan bir teşekkülün beynelmîl teşekküle üye olmasına müsaade edemedi."

Çalışma Bakanı Nedim Tarhan, TÜRK-İŞ'in varlığını da sorguladıktan sonra, bazı koşulların yerine getirilerek yeniden karar alınması durumunda, bu üyeliğe izin vereceklerini açıkladı.

Mümtaz Tarhan'ın bu sözlerinden sonra Hükümet'in somut bir adım atmaması üzerine, ICFTU 26 Şubat 1957 ve 27 Mayıs 1957 günleri Başbakan'a gönderdiği yazıda, TÜRK-İŞ'in üyelik başvurusuna olumlu yanıt verilmesi istendi.

ICFTU tarafından Adnan Menderes'e gönderilen 26 Şubat 1957 günlü mektupta, ICFTU Yönetim Kurulu'nun 1956 yılında Temmuz ve Aralık aylarında yapılan toplantılarında TÜRK-İŞ'in üyelik başvurusuna izin verilmemesi konusunun yeniden değerlendirildiği ve tüm gelişmelerin incelenmesinin ardından, ILO'ya başvurulması kararının alındığı ve konunun Uluslararası Çalışma Konferansı ve 5-13 Temmuz 1957 günleri toplanacak olan ICFTU Dünya Kongresi'nin ardından gündeme getirileceği bildirildi.¹¹

ICFTU Genel Sekreteri Adnan Menderes'e gönderdiği 22 Mayıs 1957 günlü mektupta ise, 26 Şubat tarihli mektubuna yanıt alamadığını, mektubun postada kaybolmuş veya bir başka nedenle Menderes'in eline geçmemiş olduğunu düşündüğünü belirtiyor ve eski mektubu yeniden taahhütlü olarak gönderdiğini bildiriyordu.¹²

28 Ağustos 1957 günü Brüksel'deki T.C. Büyükelçiliği tarafından ICFTU'ya gönderilen bir yazıda ise, ICFTU'nun söz konusu yazılarındaki taleplerin yerine getirilemeyeceği, çünkü mevzuatın TÜRK-İŞ'in siyasi faaliyetinde bulunmasına izin vermediği belirtildi.

Ancak Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu, 29 Ağustos 1957 tarihinde Türkiye Hükümeti aleyhinde ILO'ya şikayet başvurusunda bulundu. Şikayette ele alınan konulardan biri, TÜRK-İŞ'in ICFTU'ya üyeliğine Hükümetin izin vermemesiydi. ICFTU, TÜRK-İŞ'in üyelik başvurusuna izin verilmesi için ILO'nun Hükümet nezdinde girişimde bulunmasını istiyordu.¹³ Örgütlenme Özgürlüğü Komitesi'nin 4 Mart 1958 tarihli kararının tavsiyeler bölümünde, işçi örgütlerinin uluslararası örgütlere üyelik hakkına saygı gösterilmesi istendi.

Bu dönemde Hükümet'in TÜRK-İŞ üzerinde yoğun bir baskısı vardı. ICFTU Genel Sekreteri, 20 Eylül 1957 günü TÜRK-İŞ Genel Sekreteri İsmail İnönü'ye hitaben yazdığı yazıda, son birkaç yıl içinde TÜRK-İŞ'in ICFTU ile ilişkilerini sürdürmediğinden yakınıyor, ICFTU'nun Temmuz ayındaki Genel Kurulu'na davet edilmesine karşın TÜRK-İŞ'ten gelen bir delegasyonun gözlemci statüde katılmaması hatırlatılıyor ve böyle bir delegasyonun konuşma hakkının olacağı belirtiliyordu. Yazıdan anlaşılabildiği kadarıyla, ICFTU ile TÜRK-İŞ ilişkileri pek sıcak değildi.¹⁴

TÜRK-İŞ, ICFTU'ya üyelik konusunu sürekli olarak gündemde tuttu. TÜRK-İŞ Müessesiler Heyeti'nin 1958 ve 1959 toplantılarında da bu konu ele alındı.¹⁵

TÜRK-İŞ'in ICFTU'ya üyeliği, ancak 1960 yılında 27 Mayıs ihtilali sonrasında Milli Birlik Komitesi'nin verdiği izin sonrasında gerçekleşebildi.

- 1 ILO, Seventh Report of the International Labour Organization to the United Nations, Cenevre, 1953, s. 356.
- 2 ILO, a.g.k., 1953, s. 360.
- 3 Mektubun bu dönemde Avukat Zeki Sıdal tarafından yapılmış çevirisi. Yazışmaların ve bazı tutanakların suretlerini veren, TÜRK-İŞ eski Genel Başkanı ve Genel Sekreteri Sayın İsmail İnönü'ye teşekkür ediyorum.
- 4 Mektubun sureti.
- 5 "İcra Heyetinin 18 Kasım 1952'den Bu Yana 4 Ay 12 Günlük Çalışma Raporu," daktilo, s. 1.
- 6 R.G. Miller'in konuşması, daktilo, 6 s.
- 7 TÜRK-İŞ, 21.12.1953 gün ve 36/2/190 sayılı genelgesi ekindeki Temsilciler Meclisi Toplantısı Zaptı, çoğaltma, 3 s.
- 8 Toplantı Tutanağı, daktilo, 8 s.
- 9 Sülker, Kemal, "TÜRK-İŞ'in Hür Konfederasyona İltihak Kararı Tazelendi," Gece Postası, 16 Aralık 1955.
- 10 Çalışma Vekili Mümtaz Tarhan ile Görüşme Tutanağı, daktilo, 4 s.
- 11 Mektubun sureti.
- 12 Mektubun sureti.
- 13 ILO, Official Bulletin, Cilt XLI, Sayı 3, Cenevre, 1958, s. 300-310.
- 14 Mektubun sureti.
- 15 Bkz. TÜRK-İŞ, Müessesiler Heyeti Zabıt ve Raporları (1958), Ankara, 1959, s. 34; TÜRK-İŞ, İcra Heyetinin 20 Mayıs 1959 Müessesiler Heyeti'ne Sunulan Raporudur, Ankara, 1959, s. 9-10.

insafın da bir hududu bir sının vardır. Bizdekiler insafın hududunu sınırını bile bile aşıyorlar! Ya gözlerine görünür var ya da siyaset biliminden asla nasibini alamamışlar. Konuştuğunuzda, yanyana geldiğinizde insan olarak üzerinizde oldukça müsbet intiba bırakmasını da beceriyorlar! Ya sonrası belli yerlere gizlenmiş suratlar ortaya çıkıveriyor!

"Hafızai beşer nisyan ile maluldur". Biz bu sözü çok gençken ünlü bir siyaset adamımızdan dinlemiştik. Gerçekten öyle olup olmadığını da bir hayli araştırmıştık. Büyük bir demokrasi şehidi olan politika insanımız gerçeği söylemişti. Günümüz politikacıları nasıl olsa DÜN DÜNDÜR BUGÜN BUGÜNDÜR felsefesi içinde yaşıyorlar, dün söylediklerinin bugün unutulacağı inancı içindedirler. Öyle olunca ortaya atıkları düşüncelerin insafı minscası kalmamıştır. Hem de en son söylenmesi gerekeni en önde söylemekle bir hayli pervasızdılar. Tabii neden bahsetmek istediğimi hemen anlamış olmalısınız; 1995 senesinin ilk altı ayında kamu kesiminde çalışan işçilere SIFIR ZAM verilecekmiş! Bu sözcüğün söylenebilmesi bile gerçekten bir cesaret işidir. Yürek ister. İşte Türkiye en kritik günlerinde yürekli politikacılarını da bürokratlarını da peşpeşe piyasaya sürüyor!

Gelişmiş ülkelerde işleyen sisteme bir bakınız bir de bizdeki sistemizliğe bakınız! Gelişmiş ülkelerde milli gelirin yüzde altmış ve daha yukarısını üreten dar ve sabit gelirlili olan insanlar emekli dul ve yetimler almakta, geri kalan miktarda halkın diğer kesimleri arasında bölüştürülmektedir. O ülkelerin kalkınmalarındaki büyümelerindeki hatta bir ölçü de Dünyaya isteklerini kabul ettirebilmelerindeki sır da buradadır.

Türkiyede ne hikmetse çalışan dar gelirlili ve yoksul vatandaşların Milli gelirden almakta oldukları pay % 32 leri bulur veya biraz üzerine ne çı-

ELİNSAF!

karsa sistem arızalanıyor. Demokrasi tıkanıyor. Postal resimleri karikatürlere yansımaya başlıyor. Birdenbire üst düzeydeki siyasetçiler ya bir birbirlerine kırgın hale geliyorlar veya öylesine bir numara ile milletle dalga geçiyorlar. Enflasyon hızının % de 140'ları bulduğu günümüz Türkiye'sinde Üreten kalkınmaya en büyük emek gücünü veren insanlara ilk altı ay için size zam vermiyoruz diyebilmek insaf ölçülerini akıl almaz bir biçimde elden de dilden de kaçırmanın delilidir.

Türkiye'yi hiç bu derece bir enflasyonla karşı karşıya gelip te iktidarda bulunanların bu gerçeğe rağmen fütursuzca

yaşadıkları işçiyi memuru dar ve sabit gelirlili emekli dul ve yetimi bu derece ezen bir iktidarla hiç yaşadınız mı? IMF adı verilen uluslararası para fonunun arzularına bir derece ram olan bir iktidar düşünebilir misiniz? SIFIR ZAM sözü yayınladığı zaman Sayın Başbakan DYP Genel İdare Kurulunda memurun iki hafta içinde memnun edileceğini ve memura müjdesinin olduğunu açıklıyveriyor. Gerçekten çok acınacak durumda bulunan Devlet memuruna memur emeklisine zam yapılmasını demenin bu günlerde ne derece günah olduğunu herkes bilir! Elbette Meclisten aldığı yetki ile memurun ve memur emeklisinin maaş durumlarını düzenleyecek girişimleri, şimdiye kadar çoktan bitirmesi gerekirdi! Ne hikmetse bir ara memura yapılması şart olan zamları bile unutturmaya çalışılmalı, tutmadı, tutmayınca da sıfır zam kapsamında memur yok memurun durumunu bir an önce düzeltceğiz açıklamasını yapma zorunda kaldılar.

İNSAF dinin yansıdır derler. Memuru nasıl sevindireceklerse bir an önce sevindirsinler. İşçiye Sokağı gösterme niyetinde iseler Onun sıkıntısını kendileri çekerler! Ülkemizin gündemine akıl almaz bir sürü madde getirip asıl konuşulması gerekenleri yapılması icap edenleri erteleme iktidarın başlıca hünerlerinden oldu. Siyaset yapmak için siyasi düzenler kurmak akıl kan değildir. İşçiye ilk altı ay için sıfır zam göstereceklerine Anayasa ve Yasalarda gerekli değişiklikleri hiç vakit geçirmeden bir an önce yapıp yasaklardan bizi kurtarsalar hem Ülkenin itibarını artırırlar hem de akıl kan iş yapmış olurlar...

Sıfır zamlı sokak çıkmaz sokaktır. Bir an önce geri dönüp normal yola girmeyi akıl emrediyor, bunu bekliyor ve temenni ediyoruz.

HUKUK
BÜLTENİ

12

Yetki Tespitine ilişkin davalar duruşma yapılarak karara bağlanmışsa bu konuda Yargıtay'ca verilecek karar kesindir.

YARGITAY

HUKUK GENEL KURULU

E. 1994/9-66
K. 1994/172
T. 23.03.1994

ÖZET: Sendika'nın bir işletme/işyerinde Toplu İş Sözleşmesi bağlatılma yetkisinin bulunup bulunmadığı konusunda yapılan davalar duruşma sonucu karara bağlanmışsa, bu hususta Yargıtay'ın kesin kararı esas alınır.

DAVA: Taraflar arasındaki "yetki tespitinin iptali" davasından dolayı yapılan yargılama sonunda; Orhangazi Asliye Hukuk (İş) Mahkemesi'nce davanın reddine dair verilen 13.07.1993 gün ve 1993/199-260 sayılı kararın incelenmesi davacı vekili tarafından istenilmesi üzerine;

Yargıtay 9. Hukuk Dairesi'nin 19.08.1993 gün ve 1993/11862-12220 sayılı ilâmı: (...Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Genel-İş Sendikası'nın başvurusu üzerine, Orhangazi Belediyesi işletmesinde toplu iş sözleşmesi yapmak için çoğunluğa haiz bulunduğunu tespit etmiş ve ilgililere bildirmiştir.

Bu tesbite davacı sendika tarafından Yasal süreci içinde itiraz edilmiş ve davalı sendikanın çoğunluğun üyeliğine haiz olmadığı, toplu iş sözleşmesi yapma yetkisinin bulunmadığı, zira toplu iş sözleşmesi yapmak isteyen sendikanın yetkili olabilmesi için kurulu bulunduğu işkolunda çalışan işçilerin %10'unun üyeliğine sahip bulunması gerektiği oysa %10 barajını aşmadığı, davalı sendikanın yer aldığı Ocak 1993 istatistiğindeki üye sayısına itiraz edildiği ileri sürülmüştür. İstatistiğe itiraz davasının Ankara 7. İş Mahkemesi'nin 1993/2 D. iş esasında kayıtlı bulunduğu ve halen devam ettiği anlaşılmaktadır. İstatistiğin kesinleşmesi itiraz süresinin geçmesi ya da yargı yolunun sonuçlanmış olmasına bağlıdır. O halde istatistiğe itiraz davasının bu dava için bekletici sorun yapılarak o dava sonucunun beklenmesi gerekir. Bu yön dikkate alınmadan, yetki itirazının reddine karar verilmiş olması doğru değildir...) gerekçesiyle bozularak dosya yerine geri çevrilmeyle yeniden yapılan

yargılama sonunda; mahkemece önceki kararda direnilmiştir.

Hukuk Genel Kurulu'nce incelenerek direnme kararının süresinde temyiz edildiği anlaşıldıktan ve dosyadaki kağıtlar okunduktan sonra gereği görüldü.

Dava yetki tespitinin iptaline ilişkindir.

Davanın reddine dair kurulan yerel mahkeme kararın Özel Dairece, Ankara 7. İş Mahkemesi'nde devam etmekte olduğu anlaşılan işçi üye sayısına ilişkin istatistiğe yönelik itiraz davası sonucunun beklenmesi gereğine işarette bozulmuştur. Öncelikle belirtmek gerekir ki 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu'nun 15. maddesinin 2. fıkrasında "işçi ve üye sayılanın tespitinde maddi hata iddiasıyla süreye ilişkin itirazları mahkeme, altı işgünü içinde duruşma yapmaksızın kesin olarak karara bağlar. Bunların dışındaki itirazlar için mahkeme duruşma yaparak karar verir. Duruşma sonunda verilecek karar temyiz edildiği takdirde Yargıtay'ca... kesin karara bağlanır" demek suretiyle bozma kararına karşı direnme yolunu kapamış bulunmaktadır. Nitekim Hukuk Genel Kurulu'nce 13.03.1985 gün, 1984/9-834 E, 1985/201 sayılı kararında da aynı ilke benimsenmiştir. Bu itibarla Özel Daire bozma kararına uyulmak gerekirken önceki kararda direnilmesi doğru değildir. O halde usul ve Yasaya uygun bulunmayan direnme karar bozulmaktadır.

SONUÇ: Davacı vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile, direnme kararının yukarıda gösterilen nedenlerden dolayı **BOZULMASINA**, oybirliği ile karar verildi.

İşten ayrıldıktan üç ay sonra askerlik hizmetine başlayan işçi, askerlik nedeniyle ayrılmış sayılacağından, bu süre kıdem tazminatı hesabında dikkate alınmalıdır.

YARGITAY

9. HUKUK GENEL KURULU

E. 1993/10594

K. 1994/3038

T. 01.03.1994

ÖZET: İşten ayrılışından üç ay sonra zorunlu askerlik hizmetine başlayan işçinin, işten askerlik nedeniyle ayrıldığı kabulü vebu şekilde biten sürenin kıdem tazminatı hesabına dikkate alınması gerekir.

DAVA: Taraflar arasındaki, kıdem tazminatı farkının ödenmesi davasının yapılan yargılaması sonunda; ilâmda yazılı nedenlerle gerçekleşen miktarın faiziyle birlikte davalıdan alınarak davacıya verilmesine ilişkin hükmün süresi içinde temyizden incelenmesi taraflar avukatlarınınca istenilmesi ve davalı avukatınca da duruşma talep edilmesi üzerine dosya incelenerek işin duruşmaya tabi olduğu anlaşılmış ve duruşma için 31/03/1994 Salı günü tayin edilerek taraflara çağrı kağıdı gönderilmişti. Duruşma günü davalı adına Avukat K.A. geldi. Karşı taraf adına kimse gelmedi. Duruşmaya başlanarak hazır bulunan avukatın sözlü açıklaması dinlendikten sonra duruşmaya son verilerek dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü:

KARAR: 1- Dosyadaki yazılara, toplanan delillerle kararın dayandığı kanuni gerektirici sebeplere göre, davalının tüm temyiz itirazları ile davacının aşağıdaki bendin kapsamı dışında kalan temyiz itirazları yerinde görülmemiştir.

2- Davacı 03.02.1956 tarihinde ... işyerinde çalışmaya başlamış 28.02.1958 tarihinde işten ayrılmıştır. Bu ayrılışı müteakip 26.05.1958 tarihinde muzazzaf askerlik hizmetine başlamıştır. Bu durumda ayrılışın askerlik amacıyla olduğunun kabulü ve bu sürenin kıdem tazminatı hesabında dikkate alınması gerekir.

SONUÇ: Temyiz olunana kararın yukarıda gösterilen sebeple BOZULMASINA, 01.03.1994 gününde oybirliğiyle karar verildi.

**HUKUK
BÜLTENİ****İhbar ve kıdem tazminatı, ücret, ikramiye ve sözleşme farklarının
ödetilmesi davasında işyeri kayıt ve defterlerinin maliye-muhasebe
uzmanı bilirkişilerce incelenmesi gerekir****YARGITAY****9. HUKUK DAİRESİ**

E. 1993/13402
K. 1994/5442
T. 01.03.1992

ÖZET: İhbar ve kıdem tazminatı, ücret, ikramiye ve toplu sözleşme farkları gibi işçilik alacaklarının ödetilmesi davasında, işverenin kayıt ve defterlerinin mali ve muhasebe bilgisi ağırlıklı ehil bilirkişiler tarafından incelenmesi gerektirir. Eksik inceleme ile yazılı şekilde hüküm tesisi bozma gerektirir.

DAVA: Taraflar arasındaki, ihbar ve kıdem tazminatı, ikramiye, ücret ve ikramiye farkının ödetilmesi davasının yapılan yargılama sonunda; ilâmda yazılı nedenlerle gerçekleşen miktarın faiziyle birlikte davalıdan alınarak davacıya verilmesine ilişkin hükmün süresi içinde duruşmalı olarak temyizden incelenmesi davalı avukatınca istenilmesi üzerine dosya incelenerek işin duruşmaya tabi olduğu anlaşılmış ve duruşma için 12.04.1994/Salı günü tayin edilerek taraflara çağrı kağıdı gönderilmişti. Duruşma günü davalı adına Avukat S.S.K. geldi. Karşı taraf adına kimse gelmedi. Duruşmaya başlanarak hazır bulunan avukatın sözlü açıklaması dinlendikten sonra duruşmaya son verilerek dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü.

KARAR: Mahkemece yaptırılan bilirkişi incelemesi sonucu düzenlenen rapor sağlıklı bir sonu-

ca ulaşmaya yeterli kesinlik ve açıklık taşımamaktadır. Nitekim raporda bu konuda mali ve muhasebe bilgisi ağırlıklı ehil bilirkişiler tarafından işyeri kayıtlarının ve defterlerinin incelenmesi gerektiğine işaret olunmuştur. Davalı da rapora itirazında bu konuda inceleme yapılmasını istemiştir. Bu itibarla Maliye ve Muhasebe konularında uzman bir bilirkişi kurulu aracılığı ile iddia ve savunmalar nazara alınarak işyerinde ki defter ve kayıtlar üzerinde etraflı bir inceleme yaptırılarak sonucuna göre deliller değerlendirilmek suretiyle bir karar verilmesi gerekirken, eksik inceleme ile yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsiz olup bozmayı gerektirmiştir.

SONUÇ: Temyiz olunan kararın yukarıda açıklanan nedenlerle BOZULMASINA, 12.04.1994 gününde oybirliğiyle karar verildi.

**Askerlik borçlanması, iş aktinin işveren tarafından
bozulduğu durumda tazminat hesabında dikkate alınmaz****YARGITAY****9. HUKUK DAİRESİ**

E. 1994/15904
K. 1994/16151
T. 17.11.1994

ÖZET: Askerlik borçlanması, yaşlılık veya sakatlık aylığı almak ya da toptan ödemeye hak kazanma durumlarında kıdem tazminatı hesabında dikkate alınır. İşçinin iş aktinin işveren tarafından feshedilmesi halinde askerlik borçlanmasının kıdem tazminatı hesabına dahil edilmesi doğru değildir.

DAVA: Davacı, kıdem tazminatı ve ilave tediye ile izin ücretinin ödetilmesine karar verilmesini istemiştir.

Yerel mahkeme, isteği kısmen hüküm altına almıştır.

Hüküm, süresi içinde davalı avukatı tarafından temyiz edilmiş olmakla dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü:

KARAR: 1- Dosyadaki yazılara, toplanan delillerle kararın dayandığı kanuni gerektirici sebeplere göre, davalının aşağıdaki bendin kapsa-

HUKUK
BÜLTENİ

mı dışında kalan temyiz itirazları yerinde değildir.

2- Davacı işçi, 22.05.1980 tarihinde davalı müessesede çalışmaya başlamış, 29.06.1993 tarihinde ameliyat olması üzerine istirahatli bulunduğu 13.07.1993 tarihinde davalı işveren tarafından iş akdi fesh edilmiştir.

1475 sayılı İş Kanunu'nun 14. maddesine göre borçlanılan askerlik süresinin ve diğer kamu kuruluşlarında geçen hizmetlerin birleştirilmeleri için hizmet aktinin yaşlılık veya malullük

aylığına ya da toptan ödemeye hak kazanan işçi tarafından aktin feshedilmiş olması gerekir. Hukuk Genel Kurulu'nun ve Dairemizin içtihatları bu doğrultudadır. Somut olayda, iş sözleşmesi işveren tarafından feshedildiğine göre borçlanılan askerlik süresinin ve (kamu şirketi) A.Ş.'de geçen hizmetlerinin kıdem tazminatı hesabında dikkate alınması hatalıdır.

SONUÇ : Temyiz olunan kararın yukarıda gösterilen nedenlerle BOZULMASINA, 17.11.1994 gününde oybirliğiyle karar verildi.

YARGITAY

9. HUKUK DAİRESİ

E. 1992/6312
K. 1992/12426
T. 10.11.1992

ÖZET: Davacının ihbar ve kıdem tazminatına hak kazanmış olması ayrıca sözleşmedeki cezai şartı istemesine engel değildir. O halde, burada yapılacak iş BK. nun 161. maddesinin son fıkrası da gözönünde tutulup gerekli tenkis yapılarak uygun bir miktara karar verilmelidir.

■ İhbar ve Kıdem Tazminatı

■ Cezai Şart

DAVA: Taraflar arasındaki ihbar, kıdem ve sözleşme gereği tazminatın ödetilmesi davasının yapılan yargılama sonunda; ilamda yazılı nedenlerle gerçekleşen miktarın faiziyle birlikte davalıdan alınarak davacıya verilmesine ilişkin hükmün süresi içinde duruşmalı olarak temyizden incelenmesi davacı avukatınca istenilmesi üzerine; dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü:

KARAR: 1- Dosyadaki yazılara, toplanan delillerle kararın dayandığı kanuni gerektirici sebeplere göre, davacının aşığıdaki bendin kapsamı dışında kalan temyiz itirazları yerinde değildir.

2- Taraflar arasındaki sözleşmenin v/b maddesinde öngörülen yaptırım, cezai şart niteliğindedir. Nitekim, mahkemece ve buradaki tazminat cezai şart olarak

kabul edilmiş, ancak ihbar ve kıdem tazminatına hükmedilmiş olması nedeniyle ayrıca cezai şart gerekmeceğinden bahisle bu yöndeki isteğin reddine karar verilmiştir. Belirtmek gerekirken, davacının ihbar ve kıdem tazminatına hak kazanmış olması ayrıca sözleşmedeki cezai şartı istemesine engel değildir. O halde, burada yapılacak iş BK.'nın 161. maddesinin son fıkrası da gözönünde tutulup gerekli tenkis yapılarak uygun bir miktara karar vermekten ibarettir.

SONUÇ: Temyiz olunan kararın yukarıda gösterilen nedenle (BOZULMASINA), davacı yararına takdir edilen 250.000 lira duruşma avukatlık parasının karşı tarafa yükletilmesine ve peşin alınan temyiz harcının istek halinde ilgiliye iadesine, 10.11.1992 gününde oybirliğiyle karar verildi.

ŞUBAT'95 GIDA HARCAMASI...

- Mutfakta her ay yeni bir rekor kırılıyor.
- Aylık gıda harcaması tutarı Şubat'95 de yüzde 5.8 oranında artarak 8.125.000.- liraya ulaştı.
- Fiyat artışlarının aile bütçesine bir ayda getirdiği ek yük 443.000.- lira.

- Gıda harcamasında yıllık fiyat artışı yüzde 143.3 düzeyinde.
- Asgari ücretin satınalma gücü iyice düştü.
- Asgari ücret geçen yıl Şubat ayında aylık gıda harcamasının yüzde 51'ini karşılarken bugün ancak yüzde 35'ini karşılayabiliyor.

Çalışanların yeterli bir yaşam düzeyini sağlayabilmek için yapması gereken zorunlu harcamalar süregelen fiyat artışları nedeniyle aile gelirini önemli ölçüde aşındırmaya devam ediyor.

TÜRK-İŞ ARAŞTIRMA MERKEZİ tarafından, çalışanların yoğun olarak alış-veriş yaptıkları yerler dikkate alınarak sürekli olarak yapılan piyasa araştırmaları aile bütçesinde önemli bir ağırlığa sahip olan gıda harcaması tutarının Şubat'95 ayında da yüksek oranda arttığını ortaya koymaktadır.

Araştırma sonuçlarına göre; aile bütçesinin önemli bir bölümünü oluşturan gıda harcaması tutarı, Şubat'95 ayı itibarıyla bir önceki aya göre yüzde 5.8 oranında artış göstererek 8 milyon sınırını aşarak 8.125.000.- liraya ulaştı. Söz konusu artışın yalnızca Şubat ayında aile bütçesine getirdiği ek yük 443.000.- lira oldu.

Bilimsel veriler esas alınarak, farklı yaş grupları itibarıyla oluşturulan aylık gıda harcaması kalıbına göre dört kişilik ailenin yapması zorunlu asgari harcama tutarı aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Şubat 1994/Şubat 1995 dönemini kapsayan oniki aylık dönemde asgari gıda harcamasını sağlayan parasal tutardaki artış yüzde 143.3 oranında yükselmiştir. Yılın ilk iki ayındaki artış oranı ise yüzde 11.6 düzeyindedir.

Görüldüğü gibi Şubat'95 te yıllık olarak artış oranı bir önceki yılın hemen hemen iki katına ulaşmış bulunmaktadır. Şubat'95 te yüzde 143.3 olan yıllık artış geçen yıl yüzde 72.2 düzeyinde gerçekleşmişti.

DÖRT KİŞİLİK AİLENİN AYLIK GIDA HARCAMASI (TL/AY)

	Şubat'94	Ocak'95	Ocak'95
Yetişkin Kadın İşçi	1.140.000.-	2.580.000.-	2.761.000.-
Yetişkin Kadın	721.000.-	1.660.000.-	1.750.000.-
15-19 Yaş Grubu Çocuk	923.000.-	2.106.000.-	2.216.000.-
4-6 Yaş Grubu Çocuk	555.000.-	1.336.000.-	1.398.000.-
	3.339.000.-	7.281.000.-	8.125.000.-

	Aylık Gıda Harcaması Tutarı (TL/AY)	Bir Önceki Aya Göre Artış (%)	Aralık Ayına Göre Artış (%)	Son 12 Aylık Artış (%)
Şubat'94	3.339.000.-	7.8	8.9	72.2
Şubat'95	8.125.000.-	5.8	11.6	143.3

Şubat'95'te ailenin gıda harcaması kalıbı içinde ağırlıklı yere sahip olan bazı temel maddelerdeki artış, bu ay gıda maddelerini yakından ilgilendiren zamlarında yansımalarıyla devam etti. Özellikle, et, sebze çeşitleri, Toz Şeker, Yumurta, bazı bakliyatların fiyatları yüzde 7 ile yüzde 17.5 arasında artış gösterdi. Ortalama sebze fiyatları bir önceki aya göre yüzde 11.2 artarken, Et yüzde 8.1, Yumurta yüzde 14.3, Tozşeker yüzde 17.4, Nohut yüzde 7.4, Makarna yüzde 6.7 düzeyinde yükseldi.

Öte yandan, asgari ücret almakta olan bir işçi bakımından önceki yıllarda var olan olumsuz durumun bu yıl daha da ağırlaştığı görülmektedir. Geçen yıl Şubat ayında aylık gıda harcaması tutarının yüzde 51.3'ünü karşılamak durumunda

olan asgari ücret geçtiğimiz yıl içinde yüksek orantılı fiyat artışlarına karşın düşük düzeydeki zamlarla Şubat'95 ayında gıda harcaması tutarının yüzde 34.9'unu karşılamak durumundadır. Asgari ücretin satınalma gücü iyice düşmüştür. Bugün asgari düzeyde sağlıklı ve dengeli bir beslenme için harcama yapıldığında asgari ücret ayın 11'inci gününde bitmektedir.

Kuşkusuz, harcamalar elde edilen gelirin elverdiği ölçüde yapılmak durumundadır. Bu nedenle, geniş bir çalışan kesimin sahip olduğu asgari düzeyde yapılacak gıda harcamasını bile karşılamaktan uzak gelir düzeyi, diğer harcamalarda dikkate alındığında yetersizliği bir kez daha ortaya çıkmaktadır.

Sosyal güvencilikte sözde reform çalışmaları

Sosyal Sigortalar Kurumunun üyelerine tanıdığı hak ve menfaatlerin tutarı ve seviyesiyle, Kurum çalışmaları ülke gündeminin ilk sıralarını işgal etmekte iken, IMF ve ILO ile bazı meslek kuruluşlarının sosyal güvencilikte sözde reform çalışmaları gayreti de, son günlerin önemli haber ve olayları arasında yer almaktadır.

İşçilerin sosyal güvenlik kuruluşunun mali ve idari sorunlarına en iyi teşhisi koyacak kuruluşların, çalışma başından sorumlu ve birçok üyeye sahip bulunan işçi ve işveren kuruluşlarıyla hükümet üçlüsünden oluşacağı kuşkusuzdur.

Nedesne 30 Ocak 1995 günü Ankara'da toplanan Türk Sosyal Güvenlik Sistemi ile ilgili serninere işçiler, işverenler ve işçi emeklileri davet edilmemişlerdir.

Bu ihmâl, tek taraflı kamuoyu oluşturulmasından fayda uman kurum ve kuruluşlar için belki bilinçli kabul edilecek bir durumdur. Ama çalışma başından sorumlu kişi ve makamların da duruma sessiz kalmaları üzücüdür.

Her zaman en çok üyeye sahip işçi ve işveren kuruluşlarının çalışma hayatındaki önem ve değerini bilen bir basın mensubu arkadaşımızın seminerdeki konuşması, bizleri bu yönde rahatlatmış ve herkes cevabını almıştır.

Sosyal Sigortalar Kurumu ve TÜRMOB (Türkiye Serbest Muhasebeci, Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği) 17 Eylül 1994 tarihinde Ankara'da "Sosyal Sigortalar Kurumunun Sorunları ve Çözüm önerileri Kolokyumunu düzenlemiştir. Bu kolokyuma TÜRK-İŞ de iştirak etmiş ve görüşlerini bir dosya halinde yetkililere sunmuştur.

Şunu açık ve net olarak açıklamakta ve kamuoyunu bilgilendirmekte yarar görülmektedir.

Ülkemizde sosyal güvenlik kuruluşlarının mali ve idari sorunları vardır.

Bu sorunlar; gelişmiş ülkelerin benzer kuruluşları için de bahis konusu olmuştur ve olacaktır da.

Ancak bu sorunlar zamanında ve yerinde teşhis konularak alınan önlemlerle giderilmiş ve denge muhafaza edilmiş ve edilmeye de devam edilmektedir.

İşçilerin sosyal güvenlik kuruluşunun mali ve idari yönden bugünkü zorluklarla karşılaşmasını başlıca nedenlerini;

H. Avni YAZICI

TÜRK-İŞ

Sosyal Güvenlik Uzmanı

1- Sosyal güvenciliğe devlet katkısının olmaması,

2- Kurumun karşılığında primi almadığı risklerden sorumlu tutulması,

3- Kamu kurum ve kuruluşları ile bazı özel sektör işverenlerinin işçilerin ücretlerinden kestikleri primleri dahi Kuruma yatırmamaları ve işletme sermayesi olarak kullanmaları. Yine alışılmış uygulamanın yasal düzenlemelerle teşvik görmesi,

4- Sosyal güvenlik kuruluşuna bildirilmeden yapılan kaçak istihdamın, Kuruma kayıtlı sigortalılar seviyesine ulaşmasına rağmen, soruna bir çare bulanamaması,

5- İşverenlerin Kuruma bildirimlerinde yasalarla serbest bırakılmış olması ve Kurumun prim tahakkuklarında meydana gelen eksikliklere rağmen yine kurumun otokontrol yetkisinin kaldırılması,

6- Siyasi tercihler sonucu yapılan yasal düzenlemelerden ileri gelen Kurum zararları,

7- Yönetimden ileri gelen sorunlar, gibi 7 başlık altında toplamak mümkündür.

Bu yedi soruna yıllardır devam eden ve bir türlü önlenemeyen 1994 yılında da yüzde 156'lara varan enflasyon canavarını ilave ettiğimizde, Sosyal Sigortalar Kurumunun bugünkü mali ve idari sorunlarının ana nedenleri açıkça görülür.

Yani özetlersek, Kurum bugünkü durumuna üyelerine ve onların hak sahiplerine tanıdığı aşırı hak ve menfaatler nedeniyle gelmemiştir.

Bir başka deyimle, Sosyal Sigortalar Kurumunun bugünkü hale gelmesinin ana nedeni işçiler ve işçi emeklileri değildir. Ama mağdur olan ve sağlık hizmetleri ile emeklilik hakları yönünden sıkıntıda bulunanlar bu ülkenin üretimine katılan ve katılmış olan emekçi kitlelerdir.

Aktif ve pasif sigortalılar arasındaki oranın Dünya standartlarına göre düşüklüğü doğrudur. Yine gelişmiş ülkelerde emeklilik yaşının yüksekliği de doğrudur. Ama sadece bu iki doğru ile diğer gerçekleri görmezlikten gelerek kazanılmış ve alışılmış hak ve menfaatlerde kısıtlamaya gitmek yanlıştır. Yukarıda açıkladığımız bu iki doğruya işçilerin de cevapları ve bu yönde soruları vardır.

Sosyal güvenlik devlet politikası haline getirilmeli ve kaçak istihdam önlenmelidir.

Yeni yatırımlar yapılmak suretiyle genç nüfusumuza yeni iş imkanları açılmalıdır. O zaman Aktif-Pasif sigortalı arasındaki oran kendiliğinden dünya standartları ile uyum sağlayacaktır.

Unutulmaması gereken bir diğer husus, ülkemizdeki prim oranlarının yüksekliğidir. Bu yükseklik aktif-pasif sigortalı oranına müsbet yönde etkili olmaktadır.

Bugün için aktif-pasif sigortalı oranı, ikiden aşağı gösterilmektedir. 1993 yılı sonu itibarıyla Kurumdan aylık almakta olanlar, 1 milyon 891 bin 177 kişidir. Bu toplam 598 bin 183 hak sahibi de dahildir. O yıl da Kuruma bildirilen sigortalı sayısı 3 milyon 976 bin 202'dir. Aktif-pasif oranı hak sahipleri de ayrı ayrı dikkate alınarak hesaplanmaktadır. Ölüm aylığı alan hak sahipleri sigortalıdan fazla aylık alamayacaklarından hatta gerektiğinde daha az aylık alacaklarından tüm hak sahiplerinin ayrı ayrı bu orana dahil edilmesi de oranın düşük çıkmasına neden olmaktadır.

Yine emeklilik yaşı üzerinde de bazı söyleyeceklerimiz vardır.

OECD'nin 1992 yılı istatistiklerine göre ülkemizde 65 ve yukarı yaş grubu genel nüfusumuzun yüzde 4'üdür.

Bu oran Amerika'da 75 yaşın üzerindeki yaş grubu için yüzde 12, Norveç'de yüzde 16 ve İngiltere'de de yüzde 15'dir.

Bilindiği üzere, ülkemizin nüfusu genç bir yapıya sahiptir. Yaşam süresi ise, istatistiklerde ifade edildiği gibi, 68'li yaşlara kadar istisnalar dışında devam etmemektedir.

Sosyal Sigortalar Kurumunun 1993 yılı istatistik yılına göre, o yıl içinde Kurumdan yaşlılık aylığı almakta iken ölen 19 bin 490 kişinin, 7 bin 741'i 55-64 yaş arasındadır. Yine 6 bin 849'u 65 yaştan yukarıdır. 4 bin 900'ü ise 39-64 yaş arasındadır. Yani, 65 yaştan fazla yaşayanlar yüzde 25'tir.

Yine yıl içinde yaşlılık aylığına hak kazanan 124 bin sigortalının 7 bin 694'ü 61 ve yukarı yaş grubuna, 75 bin 691'i 46-60 yaş grubuna 41 bin 081'i 35-45 yaş grubuna dahildir. Tabiidir ki, 35-45 yaş grubunun içinden ağırlıklı olarak özürli vatandaşlarımız yer almaktadır. Çünkü bu kişilere yasa özel haklar getirmiştir.

Açıklamakta yarar gördüğümüz bir başka husus, emeklilik yaşının kadınlarda 38 ve erkeklerde 43 yaş olarak gösterilmesinin izafi olduğu keyfiyetidir. Çünkü istatistikler bu durumu böyle göstermemektedir.

Ülkemizde iş güvencesinin olmaması da bir başka sorundur. Yani mevsimlik çalışan kişiler batı standartları örnek alınarak düzenlenmek istenen sosyal güvende yaş kısıtlaması ve prim ödeme gün sayılarının kadınlarda 7 bin 200, erkeklerde 9 bin güne uzatılması halinde ne

zaman ve nasıl yaşlılık aylığına hak kazanacaklardır?

Bu sorunun cevabı, verilmelidir. Bütün gerçekler ve herkesin içyüzü bu sorunun cevabında yattır.

Emeklilikte en önemli sorun, çalışan ve üreten insanlarımızın çalışırken aldıkları ücretleri emekli iken de alabilmelerinde yoğunlaşmaktadır. O zaman, emekli insanlarımızın çalışmalarına gerek kalmaz ve genç insanımıza yeni iş ve ekmeke kapısı açılmış olur.

Sigortalının yaşlılık aylığından istifade şartlarını ikiyeönlü yükseltmek belki günü kurtaracaktır. Ama hem sigortalıların mağdur edecek ve hem de iş arayan genç nüfusumuzun iş imkanını kısıtlayacaktır.

Sosyal güvenlik uzun vadeli politikalarla ve sabırla yönlendirilmesi gereken bir haktır. Nendense dengelerin bozulmasına sebep olan uygulamalar sırasında sessiz kalan büyük çoğunluk ve etkin çevreler, kazanılmış ve alışılmış sosyal güvenlik hak ve menfaatlerinin kısıtlanması çalışmalarında bu suskunluklarını unutmuş görünmektedirler.

Gerçekler karşısındaki suskunluk ile haksızlıkların kamufler için yapılan çok sesli çalışmalar ya-hudi goygoyculuğuna benzemektedir.

Ülkemizin amaçlarından, terörlenden, enflasyondan ve kötü yönetimden ileri gelen bunca sorunları var iken, orta direğin bel kemiği olan bu üretici insanlarımızı kırmayınız. Bu güven yitirimi sosyal patlamalara ve toplumsal huzursuzluklara neden olabilir.

Kazanılmış ve alışılmış haklara sudan bahanelerle dokunmayınız.

Reform yeni hakların tanıdığı konularda bahis konusudur.

Kazanılmış ve alışılmış hakların kısıtlanması ise, gasptır. Bu terimin ise çağdaş hukuk devleti literatüründe yeri yoktur.

Ülke gerçeklerini gözardı ederek yapılmak istenen bu düzenlemelerin bedeli çok ağır ödenecektir.

Ayrıca 1991 seçimleri öncesinde TÜRK-İŞ'e yapılan vaatler ve verilen sözlerden 3774 sayılı Yasa ile gerçekleşen bir tamesinin de aradan 3 yıl geçtikten sonra yeniden kaldırılmak istenmesi, 3246 sayılı Yasadan daha ağır şartlarla yeni düzenlemelere gidilmesine aynı siyasi partiler ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin üyeleri ne diyecektir, Bekleyip göreceğiz?

ILO Anayasasının 3. maddesinin 5. fıkrası çalışmaya başından sorumlu işçi ve işveren konfederasyonlarını çoğunluk üyeye sahip konfederasyonlar olarak göstermektedir.

Bazı kimseler bu şartı bilmesede dahi TÜRK-İŞ bu bilinçle kazanılmış ve alışılmış hakların gaspına müsaade etmeyecektir...

KAYIT DIŞI EKONOMİ (I)

GİRİŞ

Kayıt dışı ekonomi son yıllarda ekonomi politikaları tartışmalarında, üzerinde çok durulan uluslararası düzeydeki sorunlardan biri durumundadır. Büyük bir bölümü yasal olmayan faaliyetlerden oluşan ve Gayri Safi Milli Hasıla hesaplama yöntemlerinde tespit edilemeyen, kayıt dışı ekonomi resmi istatistiklere de yansımayan faaliyetlerdir.

Makro ekonomik açıdan yaklaşıldığında kayıt dışı ekonominin boyutu arttıkça ulusal ekonomiyle ilgili sağlıklı verilere ulaşmak da güçleşmekte, ülkede uygulanan ekonomik politikalarda sorunlar çıkmaktadır. Çünkü, kayıt dışı ekonominin varlığı yanlış ve yanıltıcı ekonomik verilere neden olmaktadır. Resmi istatistiklere yansımayan birçok gösterge nedeniyle uygulanacak politikalar da hatalı olabilmektedir.

Ülkelerdeki ekonomik faaliyetler kayıtlı (resmi) ekonomik ve kayıtdışı (gayri resmi) ekonomik faaliyetlerden oluşmaktadır. Oysa, Makro ekonomik kararlar, resmi belgeye bağlanmış, kayda alınmış ekonomik faaliyet rakamlarına dayanarak, yani resmi istatistiklere göre verilmektedir. Kayıt dışı işlem oranı da olsa olsa yöntemi ile belirlenerek dikkate alınmaktadır. Örneğin ülkemizde Devlet İstatistik Enstitüsünün dikkate aldığı kayıt dışı ekonomik fa-

BÜLENT KÜPELİ

Araştırma Uzmanı

aliyet yüzde 25 olarak kabul edilmektedir (1).

Evrensel bir olgu olan kayıt dışı ekonomi, hemen hemen tüm ülkelerde görülmektedir. Uluslararası literatürde sözkonusu kayıt dışı ekonomiyi tanımlamak üzere ve çoğu zaman birbiri yerine kullanılan birçok terime rastlamak mümkündür (2). Bu ekonomik güce; "kara ekonomi", "yeraltı ekonomisi", "gizli ekonomi", "gayri resmi ekonomi", "nakit ekonomisi", gibi isimler verilmektedir.

Çeşitli isimler altında olmak ve farklı yöntemlerle hesaplanmakla birlikte, kayıt dışı ekonominin milli gelire oranı; Gelişmiş ülkelerde yüzde 10'lar düzeyindeyken, gelişmekte olan ülkelerde yüzde 50'ler düzeyine çıkmaktadır. Örneğin; Fransa, Almanya, İsveç, İsviçre, İtalya, Norveç ve İngiltere de yüzde 4 ile yüzde 10 arasında olan kayıt dışı ekonomi (İsviçre'de yüzde 4; Fransa da yüzde 8; İsveçte yüzde 10, ABD'de yüzde 16, Hindistan da yüzde 39, Peru da yüzde 40 düzeyindedir (3). Ülkemizde de farklı yöntemlere göre hesaplanması yapılan ve ileride ele alacağımız kayıt dışı ekonominin milli gelire oranı tahminen yüzde 40'lara ulaşmaktadır. Diğer bir ifadeyle gelişmiş ülkeler-

de de tümüyle önlenemeyen kayıt dışı ekonomi Türkiye de kabulü gerçekçi olan oranların dört-beş katı bir büyüklükte olduğu yönünde tahminler yapılmaktadır.

TANIM: Kayıt dışı ekonomi kavramını içerik olarak çok geniş ve kapsamlı olması nedeniyle doğru ve tam olarak tanımlamak mümkün görülmemektedir. Bununla birlikte herhangi bir konunun gözardı edilmemesi için genel bir tanım yapılabilen, uygulamada da genellikle direkt vergi ile ilişkilendirilmektedir. Geniş

anlamıyla; resmi kayıtlara girmeyen ve belgelendirilmeyen tüm faaliyetleri kapsayan kayıt dışı ekonomi, vergi açısından yaklaşıldığında ise vergi kayıp ve kaçakları şeklinde karşımıza çıkmakta ve vergi dışı kalan alanları kapsamaktadır. Devlet ya bilerek ve isteyerek ya da böyle bir olguya istemeden yol açabilmektedir. (4).

Kayıt dışı ekonominin değişik bir tanımında ise (5): Gayri Safi Milli Gelir hesapları elde etmede kullanılan, bilinen istatistik yöntemlerine göre tahmin edilemeyen ve gelir yaratıcı ekonomik faaliyetlerin tümü şeklinde ifade edilmektedir. Aynı şekilde olaya salt vergi açısından bakılacak olursa, kayıt dışı ekonomi vergi kaçırma güdüsü ile, vergi idaresinin bilgi alanı dışına çıkarılan tüm faaliyetler olarak tanımlanabilmektedir.

1) ALTUĞ Osman, Kayıt Dışı Ekonomi, İşveren Dergisi, 12 Eylül 1993 Cilt: 31, Sayı 12, s.8

2) DİRDİYOK Türkmen, Türkiye'nin Kayıt Dışı Ekonomisinin Tahmini, Türkiye İktisat Dergisi, Mayıs 1993, Sayı 14, s. 54

3) ÖZDEMİR Hikmet, Akşam Gazetesi, 7 Şubat 1995

4) Temel Adil, ŞİMŞEK Ayşegül, YAZICI Kuddusi, Kayıt Dışı Ekonomi Tanımı, Tespit Yöntemleri ve Türk Ekonomisindeki Büyüklüğü DPT Yayını, Eylül 1994; KIRBAŞ Sadık, Cumhuriyet, 5 Temmuz 1994.

5) DİRDİYOK Türkmen, s. 54

Kayıt dışı ekonomiye aslında vergi açısından yaklaşıldığında, ekonomik faaliyetlerin tümü kapsamış olacağından makroekonomik diğer sorunların da aşılacağı kuşkusuzdur.

Kayıt dışı ekonomiyi vergi açısından ele alan kapsamlı bir tanım da şu şekilde yapılmaktadır: "Kayıt dışı ekonomi, hiçbir belgeye bağlanmayarak ya da içeriği gerçeği yansıtmayan belgelerle gerçekleştirilen ekonomik olayın (alış-satış) devletten ve işletme ile ilgili öteki kişilerden (ortaklar, alacaklılar, kazanacakatılan işçiler vb) tamamen ya da kısmen gizlenerek, kayıtlı (resmi) ekonominin dışına taşınmasıdır" (6).

Tanımlanması bu şekilde yapılabilen ve hesabı konusunda kesinliğe ulaşılması olanaksız bulunan kayıt dışı ekonominin varlığı, vergi sisteminin çözümlenmesinde de önemli bir boşluk yaratmaktadır. Bu noktada "kayıt dışı ekonomi" den anlaşılması gerekenin genellikle söylendiği gibi işportacı, değnekçi, kaçak mal pazarlarının esnafı, küçük esnaf ve sanatkarlar gibi, görünen uç elementlerin ticaretinin olmadığını belirtmek gerekir. Kayıt dışı ekonomi, ağırlıklı olarak kaçakçılık gibi çoğu kez bir ya da birkaç yönüyle yasadışı ticari faaliyetlerle devletin sağladığı imtiyazların, avantajların kontrolü veya kurumsal varlıkların yağmalanması gibi, çarpık yapılaşma ve kentleşmeyle beslenen faaliyetlerin, bir kolu mutlaka

devlette olan örgütlü şebekelerce yürütülmesiyle oluşan ekonomidir. Kayıt dışı olmanın en önemli yan ürün ise vergi bağımsızlığıdır. Ticari yaşamın içinde bu ekonominin herhangi bir noktasında bir zincir halkası oluşturan hiçbir ekonomik biçimde gerçek bir kayıt ve belge düzenine istese bile geçilememektedir. Kısaca, kayıt dışı ekonomilerin büyüklüğü ekonomideki kayıt ve belge düzenini sarsmakta, beyana dayalı vergilemeyi işlemez duruma getirmektedir. Götürü vergileme sistemi ise kayıt ve belge düzeninin işlememesinde önemli bir araç olmaktadır (7).

Kayıt dışı ekonomik faaliyetlerin kökeninde fayda-maliyet analizi yatmaktadır. Kayıtlı sektörde sağlanan yarar azalıp kayıt dışı sektörde arttıkça, ya da kayıt dışı sektördeki maliyet azalıp kayıtlı sektörde arttıkça kayıt dışı ekonomik faaliyetlerde büyüme gösterecektir.

Kayıtlı sektör faaliyetlerinde genellikle iki önemli maliyet vebunların oluşturacağı yük dikkati çekmektedir. Bunlar vergi, sigorta gibi mali yükler ve mevzuatlarından oluşan yüklerdir. Gelişmiş ülkeler için yapılan çalışmalarda kayıt dışı ekonomi faaliyetlerinin en önemli sebebi olarak mali yükler gösterilmektedir (8).

Bu tip yüklerden kurtulmak için işveren kayıtlı sektörden kaçmaya yatkındır. Kayıtlı sektörden sapma kamu gelirlerinin azalması yanı sıra, çalışanlar açısın-

dan da önemli sorunları beraberinde getirmektedir. Sosyal güvenlik, ücret, işgüven-cesi, iş süreleri çalışanlar aleyhine kullanılmaktadır.

Kayıt dışı ekonominin asıl kaynağının, devletin yapılanmasındaki sorunlar olduğuda söylenebilir. Ekonomik yapılanma burada en önemli etkindir. Özellikle enflasyonun süregenleştiği; dolayısıyla haksız, spekülatif kazançların ortaya çıktığı, gelir dağılımının adaletsiz olduğu, ekonomik istikrarın bulunmadığı, ekonomik olayların denetim dışı kaldığı ülkelerde kayıt dışı ekonomi daha yüksek düzeydedir (9). Gelişmekte olan ülkelerde bu sorun yaşanmaktadır. Ekonomik yönden gelişmiş, kurumların istikrar içinde ve oturmuş olduğu, enflasyonun denetim altına alındığı ülkelerde sorun daha sınırlı kalmaktadır. Hukuk kurallarına duyarlı toplum yapısına sahip bulunan sözkonusu gelişmiş ülkelerde kayıt dışı ekonomi, daha çok yasalarla yasaklanmış bulunan eylemler nedeniyle meydana gelmektedir (10).

Genel yaklaşımla kayıt dışı ekonomi faaliyetlerinin nedenlerine bakıldığında; Vergi yükünün yüksekliği, sosyal ödenek ve kesintilerin yüksekliği, Mevzuatın karışık olması, işsizlik oranının yüksekliği, Görevlilerin görevlerini tam yapmaması ve rüşvet gibi yolsuzlukların yaygın olması (11). nın önemli rol oynadığı görülmektedir.

6) ALTUĞ Osman, Kayıt Dışı Ekonominin Vergilendirilmesi Hakkındaki Kanun Tasarısı Taslağı, madde: 1

7) B.Y.K.P. Vergi Özel İhtisas Komisyonu Çalışmaları.

8) ÖZSOYLU Fazıl, TÜRMÖB Bilanço, Haziran-Temmuz 1994

9) KIRBAŞ Sadık, s.2

10) SEVİĞ Veysi, Dünya Gazetesi, 4 Mayıs 1994

11) ÖZSOYLU Fazıl, TÜRMÖB Bilanço

TÜRK-İŞ ÇALIŞAN ÇOCUKLAR BÜROSUNUN 1994-1995 YILI ÇALIŞMALARI

GİRİŞ

ILO ile TÜRK-İŞ arasında, çocukların çalıştırılmasını ortadan kaldıracak uluslararası program doğrultusunda anlaşma imzalanmadan önce, başka bir ifadeyle TÜRK-İŞ Çalışan Çocuklar Bürosu faaliyete geçmeden önce gerek TÜRK-İŞ gerekse üye sendikalar da çalışan çocuklar konusunda bir çalışma yoktu. Yalnızca, TÜRK-İŞ'in 1980'li yılların başından itibaren aralıkli olarak gerçekleştirdiği 'Genç İşçilerin sorunları Sempozyumu' vardı. Kasım '93 tarihinde kurulan TÜRK-İŞ Çalışan Çocuklar Bürosu, belirlenen çalışma planı doğrultusunda faaliyetlerini sürdürüp, temel ürünlere, çıktılarına ulaşırken, geçen 1 yıllık süre içerisinde Büromuzun giderek kurumsallaştığını söyleyebiliyoruz.

TÜRK-İŞ'İN ÇALIŞAN ÇOCUKLAR SORUNUNA YAKLAŞIMI

Türkiye'nin sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel yapısı çocukların işgücüne katılmasına neden olmaktadır. Çocuklar, ailelerin varlığını sürdürebilmesi için gerekli olan geliri desteklemek için işgücü piyasasına girmek zorunda kalmaktadırlar. Türkiye'de zorunlu eğitim 5 yıldır ve genel olarak yetersizdir.

Çocuk eğitim göreceği yaşta, çocukluğunu yaşamadan kendisini çalışma hayatının içinde bulmaktadır. Ancak çalışma koşulları çocukların her türlü gelişimine engel olmaktadır. Çocuklar, tehlikeli ve ağır işlerde uzun çalışma süreleriyle ve düşük ücretle koruma önlemlerinden uzak koşullarda çalıştırılmaktadır.

Çocukların çalışması ve korunması açısından Türkiye'deki yasalar birbirleriyle çelişmektedir. Mevcut yasalar uygulanamamakta, yasalar çalışan çocuklar konusunda yetersiz kalmaktadır. Çalışan çocuklarla ilgilenmesi gereken kişi, kurum ve kuruluşlar ise bu soruna gereken önemi vermemektedirler.

Bu açıdan; tehlikeli koşullarda çalışan ve her türlü istismara uğrayan çocukların çalışma koşullarının düzeltilmesi, iyileştirilmesi, giderek çocukların eğitime kaydırılması, çalışan çocuklarla ilgili mevzuatın ve uygulamanın düzeltilmesinde işçi sendikalarının aktif bir rol oynaması gerekmektedir.

Özcan KARABULUT TÜRK-İŞ Çalışan Çocuklar Bürosu Müdürü

TÜRK-İŞ olarak, çalışan çocuklar sorununa yaklaşımımızı, faaliyetler başlamadan önce TÜRK-İŞ katkısıyla yayınladığımız 'Çalışan Çocuklar' (Dünyada ve Türkiye'de Çalışan Çocuk Sorunlarına Genel Bakış) adlı kitabımızda ayrıntılı bir şekilde dile getirdik.

1994 YILI ÇALIŞMALARI

'Sendikalar ve Çalışan Çocuklar Durum Belirlemesi' amaçlı seminer ve grup çalışmamızı 22 Aralık 1993 tarihinde Sapanca/Adapazarı'nda gerçekleştirdik.

Amacımız;

- Akademisyenlerin sunacağı bildirilerle çalışan çocuk konusunda katılımcıların bilgilendirmek,
- Sendikal düzeyde, çalışan çocuklar konusunda bir durum belirlemesi yapmak,
- Sonuçta TÜRK-İŞ'e bağlı sendikaların çalışan çocuklar konusunda daha duyarlı olmalarını sağlamaktır.

TÜRK-İŞ Çalışan Çocuklar Bürosu, seminer ve grup çalışmasından önce sendikaların çalışan çocuklarla ilgili birimleri bulunmadığını ve çocuk işgücü alanında çalışmalar yapmadığını saptamıştı. Bunun en önemli nedeni işçi sendikalarının ağırlık olarak kamu sektöründe örgütlü bulunmaları ve bu sektörde çalışan çocuklarla ilgili yasalara genelde uyulmasıydı. Diğer bir önemli neden; çocukların yoğun olarak çalıştıkları işkollarının özel sektörde yer alan küçük ve ortak ölçekli işyerlerinden oluşması ve sendikaların buralarda örgütlü bulunmaması idi.

Bu durum, seminer ve grup çalışması sırasında yapılan görüşme ve tartışmalarla belirlendi. Öte yandan yasalar, 16 yaşından küçük çocuklara sendikal ilişkiyi yasaklıyordu. Tüm bu nedenler, sendikaların çalışan çocuklar konusuna ilgi duymalarının önünde birer engel teşkil ediyordu. Türkiye'de küçük ve orta ölçekli işletmeler tüm işletmelerin yüzde 95'ini oluşturuyordu ve buralarda sendikaların çeşitli açılardan örgütlenme zorlukları vardı. Sendikaların küçük ve

orta ölçekli işletmelerdeki örgütlenme zorluklarını aşması bir anlamda çalışan çocuk sorununun da çözümünün birarada getiriyordu. Bunlar saptanan, kendini duyuran olgular olarak göze çarptı.

Öte yandan, yapılan grup çalışmasında çalışan çocukların yoğun olarak çalıştıkları iller ve öncelikli sektörler belirlendi. (Bir-iki örnek vermek gerekirse İstanbul'da deri, Ankara'da ağaç ve metal sektörleri gibi) Seminare, TÜRK-İŞ'e bağlı sendikaların Genel Eğitim Sekreterleri, Eğitim Bölümü Müdür ve Uzmanları katıldılar. Bu kişiler politika belirleme ve karar verme açısından önemli kişilerdi. Sendikaların çalışan çocuklar konusuna daha duyarlı yaklaşmaları, Büromuzla iletişimin sağlanması benimsendi.

Çalışan Çocukların Sorunları Semineri' 3 Mayıs 1994 tarihinde Ankara'da gerçekleştirildi. TÜRK-İŞ ve OSTİM Çıraklık Eğitimi Merkezi tarafından birlikte düzenlenen seminerin amacı, çalışan çocukların sorunlarının yerinde tartışılması, Milli Eğitim Bakanlığı ile küçük ölçekli işyerlerinin sahiplerinin de desteklerinin sağlanarak çıraklık ve mesleki eğitimin aksayan yönlerinin ortaya konulması idi.

Seminere OSTİM Çıraklık Eğitimi Merkezinde eğitim gören 300'e yakın çalışan çocuk katıldı, çocuklar yaşadıkları sorunları anlatıp, bildiri sunan öğretmen görevlilerine çeşitli sorular sordular. Bu şekilde, çalışan çocuk sorunu yerinde ve hedef kitlenin de bulunduğu bir ortamda tartışılarak, planladığı gibi gerçekleştirildi.

Seminerde belirlenen olgular ve öneriler şu şekilde sıralanabilmektedir. İşçi, işveren ve devlet birlikte hareket ederek çocukları gerçek anlamda birer meslek eğitimi öğrencileri olarak kabul etmeleri; çıraklık ve mesleki eğitimin içerik, standart ve süre bakımından eksikliklerinin giderilmesi, çalışan çocukların sağlık ve sosyal sorunlarının çözümünde kısa ve orta vadeli çözümlerin bulunması; çalışan çocukların tam bir iş ve sosyal güvenlik hukuku ile korunması; çocukların ilgi, beceri, fiziksel ve ruhsal durumlarına göre mesleğe yönlendirilmeleri.

"Ankara'da Çalışan Çocukların Toplumsal Profilinin Ortaya Çıkarılmasına Yönelik Anket Çalışması" iki ay süren bir çalışmadan sonra Mayıs 94 tarihinde sonuçlandı. Ağaç ve Metal

işkolunda yoğun olarak çalışan çocuklara yönelik olan bu araştırma, çocukların yanısıra aileler, işverenler ve ustalarla ilgili bilgileri kapsamaktadır. TÜRK-İŞ Çalışan Çocuklar Bürosu ile bir grup öğretim görevlisinin işbirliği ve AGAÇ-İŞ ile TÜRK METAL Sendikamızın katılımıyla gerçekleştirilen anket ve mülakat çalışmasından çarpıcı bölümler ve sonuçlar 'Çalışan Çocukların Toplumsal Profili' adlı kitapta yer almaktadır. Ancak alan çalışmasının sonuçlarından kısaca söz etmek gerekirse;

- Çalışan çocukların büyük bir bölümü sosyal güvenlikli yoksun bir şekilde çalıştırılmaktadırlar.

- Çocukların büyük bir bölümü asgari ücretin altında bir ücretle ve 8 saatte daha fazla çalıştırılmaktadır.

- Çocuklar yeterli eğitim almadan çalışma hayatına erken yaşta başlamaktadırlar.

Ankara sanayiinde yapılan sözkonusu alan çalışmasının sonuçları 27 Mayıs 1994 tarihinde Ankara'da grup çalışmasında değerlendirildi. GRUP ÇALIŞMASI'nda araştırmayı gerçekleştiren hocalar

- Anrara'da Çalışan Çocuklar Üzerine Bir Toplumsal Araştırma

- Çalışan Çocukların Aile Yapıları

- Küçük İşyerlerinde İşveren, Usta ve Kalfalarla Yapılan Görüşmelerin Değerlendirilmesi, başlıklarıyla çalışmayı sundular.

Grup çalışmasında TÜRK-İŞ Araştırma, Eğitim, TÜRK-İŞ'e bağlı AGAÇ-İŞ ve TÜRK METAL Sendikası'ndan uzman ve temsilciler, ILO-IPEC programı çerçevesinde projelerini sürdüren kuruluşların sorumluları ve uzmanlar katıldı.

'Sendikalar ve Çalışan Çocuklar Ulusal Semineri' (10 Ekim 1994 tarihinde İstanbul'da) gerçekleştirildi. Bu ulusal seminerde, bize daha önceki faaliyetlerimizde katılan olan hocalardan da yararlanarak, yaklaşık bir yıl boyunca sürdürdüğümüz faaliyetlerimizi değerlendirip, bundan sonra yapılması gerekenler tartışıldı, çalışan çocukların, çalışma ve yaşam şartlarının iyileştirilmesi için alınması gereken önlemler somut bir şekilde ortaya konuldu.

TÜRK-İŞ ÇALIŞAN ÇOCUKLAR BÜROSUNUN YAYINLARI, TEMSİL EDİLDİĞİ TOPLANTI ve PANELLER, RADYO-TV KONUŞMALARI'

TÜRK-İŞ Genel Eğitim Sekreteri Salih KILIÇ, Büro faaliyetlerini katıldığı seminer, grup çalışması, radyo ve TV programlarında açıkladı.

Her faaliyetten sonra bir ürün yayın ilkesiyle ulusal seminere sunulan bildirileri de kitaplaştırarak, ilgili kişi, kurum ve kuruluşlara ulaştırdık. Bir yılın sonunda azımsanmayacak bilgi ve dokümantasyona sahip durumdayız.

1995 YILI ÇALIŞMALARI

Bu arada, gerçekleştirdiğimiz çalışmalarından yararlanarak 1995 yılı çalışma planını yaptık. Bu yıl, çalışan çocukların yoğun olarak bulundukları ve çalışma ortamındaki çeşitli sorunların yanısıra iş kazası ve meslek riski bakımından öncelikli sektör durumundaki deri, ayakkabı ve sayacılık sektöründe çalışmalarımızı yoğunlaştıracğız.

Bu çerçevede; TÜRK-İŞ ile DERİ-İŞ Sendikamızın 26 Ocak 1995 günü birlikte düzenlediği 'Deri İşkolunda Çalışan Çocukların Sorunları Eğitim Semineri' ile bir dizi çalışmanın ilkinin gerçekleştirdik. Çalışan Çocuklar Bürosunun 1995 yılı çalışma planı hakkında bilgi verdiğimiz seminerde, ilgili akademisyenler ve uzmanlar konuyu değişik açılardan yaklaşan 5 bildiri sundular. Seminere sunulan bildirilere diğer sayfalarda yer veriyoruz. Önümüzdeki günlerde, ilgili uzmanların katılımlarıyla bir grup çalışması gerçekleştirip, deri işkolunda çalışan çocukların toplumsal profilini ortaya çıkarmaya yönelik alan çalışmasına başlayacağız.

Gerek, büromuzun bir yıl boyunca gerçekleştirdiği çalışmalardan gerekse Türkiye'de sürdürülen ILO/IPEC programlarından deneyimlerinden yararlanarak, ülkemizde çalışan çocukların yoğun olarak çalıştıkları sektörler iller ve bölgeler itibarıyla belirlenmiştir. Ankara'da gerçekleştirdiğimiz ağaç ve metal sektöründe yapılan alan araştırmasının geliştirilerek, diğer illerde deri, tekstil gibi çeşitli sektörlerde tekrarlanıp, çalışan çocukların çalışma koşullarının iyileştirilmesi için sendikamızın kapasitelerinin artırılması gerekmektedir. Bunun için 'sendikaların güçlendirilmesi ve eğitimcilerin eğitimi' proje başlığı altında, tehlikeli koşullarda çalışan ve her türlü istismara uğrayan çocukların çalışma koşullarının iyileştirilmesine yönelik bir durum tespiti ve buna bağlı olarak eğitim çalışmalarına gereksinim duyulmaktadır. Kuşkusuz bu proje, diğer sektörlerde de hayata geçirilebilecektir. Model program olarak planlanan bu proje ile, belli bir sektörde çalışan çocukların çalışma koşulları, sorunları kapsamlı bir biçimde belirlenecek, çalışan çocukların çalışma koşullarının düzeltilmesinde ilgili sektörde örgütlü bulunan sendikaların aktif katılımı ve katkısı sağlanabilecektir. Bu ise, ilgili sendikaların eğitimcilerinin eğitimi, Çalışan Çocuklar ko-

nusunu eğitim faaliyetlerine dahil etmesini, giderek Çalışan Çocuklarla ilgili bir birimin kurulması çalışmasını da faaliyetin ana amaçlarından biri olarak beraberinde getirmektedir.

Sözkonusu amaç ve çalışma çerçevesinde; çocukların yoğun olarak çalıştıkları deri sektöründe model programı olarak planlanan bir çalışma gerçekleştirmek, Deri-İş sendikamızın da katılımıyla bu sektörde çalışan çocukların sorunlarını belirlemek ve bu sorunların çözümünde işçi sendikaları olarak üzerimize düşen görevi yerine getirmek istiyoruz.

Bilindiği gibi, tehlikeli meslek ve sanayilerde çalışan çocukların yoğunluğu bakımından İstanbul dikkat çeken illerimizden biridir. Başka bir ifadeyle, çalışan çocuk sayısı ve çalışma ortamındaki işkazan ve meslek hastalıkları riski bakımından deri, ayakkabı ve sayacılık sektörü İstanbul'da öncelikli sektör durumundadır.

Bu açıdan amacımıza ulaşmak için, İstanbul'da deri sektöründe tehlikeli koşullarda çalışan çocukların çalışma koşullarının iyileştirilmesine yönelik bir durum tespiti ve buna bağlı olarak bir dizi eğitim semineri, grup çalışması ve bu sektörde çalışan çocukların toplumsal profilinin ortaya çıkarılmasına yönelik bir çalışma planı hazırladık.

Bugünkü semineri düzenleme amacımız, ilgili öğretim görevlileri ve uzmanların sunacakları bildirilerle deri işkolunda Çalışan Çocukların Sorunları konusunda işçilerimizi, işyeri temsilcilerimizi bilgilendirmektir. Bu seminerin ardından deri sektöründe alan çalışması gerçekleştirip, bu çalışmanın sonuçlarını grup çalışmalarında, bundan sonraki seminerlerde kamuoyuna sunmak istiyoruz.

Bu çalışmalardan yararlanacak olan hedef gruplarımız, deri işkolunda örgütlü bulunan sendikamız, sendikamızın üyeleri ve nihai olarak bu işkolunda çalışan çocuklardır.

Deri işkolunda gereksinim duyduğumuz, Çalışan Çocukların Çalışma Koşulları ve Ortamları, işçi sağlığı ve iş güvenliği meslek hastalıkları ve risklerine yönelik durum tespiti ile buna bağlı olarak gerçekleştireceğimiz eğitim seminerleri sonucunda Deri-İş sendikamızın çalışan çocuklar konusunu eğitim çalışmalarına dahil etmesini, uzun vadede giderek çalışan çocuklarla ilgili bir birim oluşturmaması, dolayısıyla çalışan çocukların sosyal, sağlık ve ekonomik yönden korunmalarına katkı sağlayacağını umut ediyoruz.

ALMANYA'DAKİ TÜRKLER

Murat ÇARDAK
Dış İlişkiler Uzmanı

DEĞİŞMEKTE OLAN BİR HALK TOPLULUĞU

1960'lı yıllarda birçok Türk insanı Almanya'ya gidip orada çalışarak olma hayalleri ile yaşıyordu. Bu hayal, bundan tam otuzbir yıl önce 1964'de Türk işçilerinin Almanya'da iki yıldan fazla bulunmalarını sağlayan kanun değişikliği ile gerçek olmaya başladı. Bunun doğal sonucu olarak da Türk işçilerinin Almanya'ya göç sayılarında büyük bir artış görüldü.

Sadece birkaç yıl çalışıp geleceğini güvence altına alabilecek Türkiye'de bir iş kurabilecek kadar parayı biriktirdikten sonra geri dönmek amacıyla olan işçilerimiz, özellikle işçi olarak yazılmalarını durdurulduğu 1973'ten sonra eşlerini ve çocuklarını da yanlarına aldılar. Bu tarihten bir yıl önce Türk işçilerin sayısı yarım milyon sınırına ulaşmıştı bile.

Artık işçilerimiz aileleri ile birlikte Almanya'daydılar, böylece günümüze kadar sürecek ve sonu olmayan bir tarihe kadar sürecek bir "Almanya'lılık" serüveni başlamış oluyordu. Türkler ilk işçi göçünden günümüze kadar geçen zaman diliminde açık ara ile Almanya'daki en büyük yabancılar topluluğunu oluşturuyorlar.

Gerçi 1993'de Almanya'da 1 Milyon 918 bin kişiyle 1992 yılı sonundakinden (1.85 milyon) % 3,5 daha fazla Türk yaşıyordu. Ancak buna rağmen toplam yabancı nüfus içerisindeki payları bir düşüş içindedir. Türkler, 1993 sonunda %27,9'luk bir oranla 1992 sonundan % 0,7 oranında daha az az bir nüfusa sahiptirler. Daha 1989 yılında 1.612.623 kişi ile yabancı nüfusun

tam üçte birini, 1991'de ise sadece % 30,3'lük bir oranı oluşturuyorlardı.

Almanya'daki vatandaşlarımız orada artık yeni bir topluluk oluşturmuşlardır. Çocuktan yaşlı insana kadar tüm yaş sınıfları bu topluluk içinde yer almaktadır. Almanya'daki bir Türk toplumuna her yıl Türk anne ve babadan yaklaşık 45.000 bebek dünyaya gelmektedir. Almanya'daki Türk gençlerinin üçte ikisini aşan bir bölümü burada doğup büyümüştür. Görüldüğü gibi, Türklerin burada yaşamaya süreleri giderek artıyor ve bunu azaltmaya da niyetleri yok. Artık Almanya'da yerleşik bir Türk toplumunun olduğu gerçeği kabul edilmelidir.

YENİ OLUŞAN SORUNLU GRUP

İlk işçilerin otuz sene önce Almanya'ya gittiğini ve o tarihlerde 20-25 yaşlarında olan kişilerin şimdi 50-55 ve daha yukarı yaşlarda olduğunu dikkate alacak olursak, Almanya'da çok sayıda yaşlı işçi olduğunu görebiliriz. Bu grup işyeri garantisi olmayan ve işsiz kalma durumunda da yeni iş bulma imkanı zor olacak, sorunlu bir gruptur.

Ayrıca emekli olan Türk işçilerinin sayısında da bir artış görülmektedir. 1991 yılının sonunda 22.061 Türk 60 ila 65 yaş arasında, 10.370'de 65 yaşın üzerindeydi.

Yıllar süren ülkesine birgün geri dönme hayali ile yaşayan bu insanlar artık Almanya'nın bir parçası oldukları ve çoğunun çocukları ve torunlarının bir daha dönmek üzere Almanya'ya yerlemezlerinden dolayı tam anlamıyla geri dönmeyi başaramayarak, hayatlarının geri kalan kısmını Almanya'da ya da Türkiye ile Almanya

arasında mekik dokuyarak geçireceklerdir. Gurbetteki bu ilk yaşlılar bir sanayi ülkesindeki yaşlıların konumuna sürekli yabancı kalacaklardır. Çünkü burası Türkiye değildir ve Türkiye'deki yaşlıların saygı gören, örgütleyen kişi olması geleceği de yoktur. Bu gibi yaşlı gurbetçilerimiz yalnızlık ve iletişimsizliğin tehdidi altındadırlar.

ÇALIŞMA VE OKUL DURUMU

Almanya'ya otuz sene önce giderken zengin olma hayali kuram işçilerimizin bir kısmı bu hayallerini gerçekleştirebilmişlerdir. Kendi işinde çalışan Türklerin sayısı 35.000'dir bu hiç de küçümsenmeyecek bir durumdur. Bu rakam her yıl ortalama 1.200 dolayında artmaktadır. Gurbetçilerimize ait bu işletmeler, 1993 yılında 30 milyar DM'in üzerinde bir ciro elde etmişlerdir. Bu 1992'den 2 Milyar daha fazladır. Ayrıca toplam 7 Milyar tutarında büyük bir yatırımlar yapmışlardır.

Almanya'daki vatandaşlarımız arasında serbest bir işletmeye sahip olma dileği, öncelikle kahvehanecilik, marketçilik, seyahat acenteliği ya da terzi gibi hizmet sektörlerinde gerçekleşiyor. Geçtiğimiz yılın Mart ayında yeni bir kuruluş olan "Türk Alman işletmeciler demekleri birliği" Köln'de görevine başladı. Birlik Türklerin Almanya'da ne denli önemli duruma geldiklerinin bir göstergesi durumundadır.

Almanya'da yaşamaya başlayan vatandaşlarımızın elbette çocukları da olacaktı; ve bu çocukların bir bölümü öğrenimlerine burada başladılar, bir bölümü Türkiye'den gelip öğrenimlerine burada devam etti. 1991 yılı sonuna kadar ilkokuldan Üniversite'ye kadar 433.200 Türk genci Alman

okullarında öğrenim görmüştür. Bunlardan 132.000'i Grundschule (İl-kokul)'ye, 119.000'i Hauptschule'ye2 buna karşın sadece 30.000'i Realschule'ye2 ve 22.500'ü Gymnasi-um'a2 gitmiştir. Bundan başka 25.000 öğrencide Gesamtschule (Bir-leşik okul) denilen okula gitmiştir. Gençlerimizin bir bölümü yabancı bir dilde eğitime, Almanca'larının yetersizliği nedeniyle adapte ola-mamışlar ve Grundschule'ye devam etmeleri gerekirken, zeka özürlü Alman çocuklarının öğrenim gördüğü Sonderschule'ye, hak et-medikleri halde yollanmışlardır. Bu okula devam edenlerin sayısı male-sef 24.000 gibi oldukça yüksek bir rakamdır. Tüm bunların dışında 66.000 gencimiz de meslek okulları-na gitmiştir. Türk üniversite öğrenci-lerinin sayısındaki artış sevindirici bir gelişmedir. Günümüzde 14.700 Türk öğrenci Alman Üniversitesi ve yüksek okullarında öğretim gör-mektedirler. Bunların dörtte üçlük bir oranını Türk işçilerinin çocukları oluşturmaktadır. 1974 yılında bu ra-kamın sadece 4200 olduğunu gözö-nünde tutacak olursak şu anki durum bizim açımızdan oldukça se-vindiricidir.

Bu durumda Almanya'da her yönü ile gerçek bir Türk toplumunun yaşamakta olduğunu ve daha uzun bir müddetde yaşayacağını tahmin etmemiz pek zor olamayacaktır. Bu topluluğun belli başlı sorunları hakkında hepiniz az çok bilgi sahibiyiz. Ancak önümüzdeki yıllar neler götürür, neler getirir bunun cevabını bize ancak zaman verecektir.

* Hauptschule : İlkokulda fazla başarılı ola-mayan öğrenciler buraya yollanır. Eğitim süresi ilkokuldan sonra 4 yıldır.

* Realschule : İlkokulda vasat bir görüntü çizen Öğrencilerin alındığı bir okuldur.

Eğitim süresi ilkokuldan sonra beş yıldır.

* Gymnasium : İlkokulda çok başarılı olanlar bu okula alınırlar, bu okulun Türkiye'deki karşılığı Lisedir.

Kaynak : Ekkehart Schmidt, Ausländer in Deutschland

Sayı : 1 / 1994

İSTATİSTİKİ BİLGİLER

Almanya'daki Türkler

Nüfusları (eski Almanya) :

1961.....	6700
1967.....	172400
1970.....	322400
1974.....	1028000
1980.....	1162000
1990.....	1695000
1993.....	1918000

Sosyal Sigortalı Çalışanlar :

Aralık 1972.....	497000
Aralık 1982.....	563000
Aralık 1992.....	647919
Haziran 1993.....	631007

İşsizler :

Mart 1993.....	124239
Haziran 1993.....	120516
Aralık 1993.....	147007

En önemli meslek grupları (Türklerin diğer yabancılar içerisindeki oranı % olarak) :

Madencilik.....	77,3
Gemi yapımı.....	68,4
Demir-Çelik.....	57,8
Dökümcülük.....	57,1
Temizlik, hasta bakımı.....	50,9
Tekstil.....	50,6

Yaş sınıfları, 1991 (yıl olarak) :

6 yaş altı.....	208600
6-10 arası.....	111200
10-15 arası.....	168700
15-30 arası.....	641200
30-45 arası.....	318200
45-65 arası.....	321400
65 ve üzeri.....	10400

Almanya'da ikamet süresi, 1991 (yıl olarak) :

1 yılın altı.....	71000
1-4 arası.....	247000
4-6 arası.....	116000
6-8 arası.....	74700
8-10 arası.....	71000
10-15 arası.....	415300
15-20 arası.....	443200
20 ve üzeri.....	340000

Doğumlar 1991 :

.....	46183
Türkiyeden gelenler 1992.....	80568
Türkiye'ye geri dönenler 1992.....	40316

GELECEĞİN İŞİ İŞİN GELECEĞİ *

* İşin niteliğindeki değişikliğin kapsamı ne olacak?

* Çalışma saatleri nasıl esnekleştirilmeli?

* Gelecekte çalışma statüleri nasıl olacak?

* Lider konumundaki sanayileşmiş ülkeler bir durgunluk dönemi yaşıyor. İşsizlik milyonlarca insanı tehdit ediyor. Aynı zamanda sanayi geniş kapsamlı yenilikçi süreçlerle karşılaşılıyor. Sonuç olarak çalışma süreleri değiştirilecek ve işçiler yeni saldırılarla karşı karşıya kalacaklar.

Herkes işin/çalışmanın ne demek olduğunu bilmesine rağmen, insan faaliyetlerinin bu temel kategorisini doyurucu bir şekilde tanımlama çabaları sonuçsuz kalmaktadır. Bugüne kadar çeşitli sosyal disiplinlerce yapılan iş tanımı bunu göstermektedir ve bu durum şu tanım için de geçerlidir.

İş/çalışma, belirli bir üretimi amaçlayan fiziksel ve zihinsel insan faaliyetlerinin toplamıdır. Bu faaliyet belirli bir kazanç amacıyla yapıldığı zaman ücretli çalışma veya istihdamdan söz edilebilir. Aslında çalışma, insanın doğada karşılaştığı tehlikelere karşı kendini koruyabilmesi ve yaşamını sürdürebilmesi demektir. Ancak, çalışmanın sonuçlarıyla işçilerin bireysel ihtiyaçları arasındaki ilişki, ekonomik gelişmeler sonucunda giderek artan bir şekilde azalmaktadır. Bu durum başlangıçta takasa dayalı bir değişim sistemi yarattı ve daha sonra da para ekonomisini ortaya çıkardı. İşbölümü ve uzmanlaşmanın gi-

derek artması sorucunda bugün iş ile çalışanların ihtiyaçları arasındaki ilişki sadece kendi geçimi için yapılan tanım işlerinde vardır. Tarihsel süreç içerisinde toplumların işi değerlendirmesi, yani işin sosyal statüsü büyük değişikliklere uğramıştır. Bu değişiklikler, toplam zamandan çalışma faaliyetlerine ayrılan miktarda ortaya çıkan değişiklikler kadar köklü olmuştur.

19. Yüzyılda Sanayide Çalışma

Modern çağın başlarına kadar "çalışma zamanı" büyük ölçüde güneş ışığına göre belirleniyordu. 17. yüzyıldan sonra çeşitli aydınlatma yöntemlerinin kullanılmaya başlanması, "çalışma saatleri" kavramının kabul edilmesine ve tanımlanmasınaneden oldu. Bu bağlamda dikkat çekicidir ki; Orta Çağ boyunca ve 17. yüzyıla kadar insanlar, toplam çalışma saatleri açısından, 19. yüzyılda ve 20. yüzyılın başlarında çalıştıklarından daha az çalıştılar. O zamanlar toplu izin gibi haklar yoktu, fakat çalışma ilişkisi pek çok dini ve genel tatil günlerinden etkileniyordu. 16. yüzyılda bir işçinin yıllık çalışma süresi yaklaşık 2 bin saat kadardı ki bu sayı bugünkü çalışma süresinden biraz fazlaydı. Bunun aksine, yaklaşık yüz yıl önce yıllık toplam çalışma süresi 3.500-4.000 saate ulaştı.

19. yüzyılda sanayi işçilerinin haftada 6 gün 10-12 saat arasında çalıştığına dikkat edilmelidir. 1820'lerde işgünü 11-14 saatti, fakat 1850'lere kadar 15-16 saate ulaştı. Bu, haftalık çalışma süresi-

nin 80 saatten fazla olması demektir. 20. yüzyılın başından bu yana günlük çalışma saatlerinde sürekli bir azalma oldu. Weimer Cumhuriyetinin başlarında yasayla haftalık 48 saatlik çalışma-günlük 8 saat-yürürlüğe konuldu. Bu arada işçilerin çok büyük bir bölümü için 6 haftalık yıllık ücretli izin kabul edildi vebütün hedef haftalık 38 saatlik çalışma süresi oldu.

Endüstri Ötesi Topluma Giden Yol

Çalışma kavramının tarihsel olarak incelenmesi, üç aşamalı bir değişiklik süreci gerçekleştiğini gösterir: İkel üretim (çiftlik, balıkçılık ve madencilik), sanayi imalatı ve son olarak da hizmet sanayileri. Modern devletlerin tipik özelliği, işgücünün %50'den fazlasının hizmet sanayilerinde istihdam edilmesidir; bir başka deyişle, hizmet sanayilerinde istihdam edilenler sanayi sektörlerinde çalışanlardan oldukça fazladır. Bu durum ulusal üretim yönünden de aynıdır. F. Almanya Cumhuriyetinde henüz görülmemekle birlikte, benzer durumdaki Batılı sanayileşmiş ülkelerde üçüncü sektörün gayrisafi ulusal üretime katkısı artık sanayi sektörlerinden önemli ölçüde daha büyüktür. Bu değişiklik temel ulusal üretime katkısı artık sanayi sektörlerinden önemli ölçüde daha büyüktür. Bu değişiklik temel ulusal teknolojilere, toplumda egemen olan sosyal etkenlere ve normlara, çalışma ile karşılanılmak zorunda olunan ihtiyaçlara bağlıdır.

Çalışmada zaman faktörü

* İngilizceden çeviren: Sabahattin ŞEN
Baş İş Müfettişi

hem iş süreci açısından, hem de işin gün, hafta, ay ve yıl içerisinde dağılımı açısından bölümlere ayrılabilir. Geleceğin işi ve işin geleceği bu faktörlere bağlıdır. Bununla birlikte Almanya'da nüfus artışının özel durumu dikkate alınmaksızın bu parametrelerin etkisi doğru şekilde değerlendirilemez. Bu nedenle çalışma yaşamında ortaya çıkacak değişikliklere geçmeden önce Almanya'nın demografik geleceğine kısaca bakmak gerekir.

İşgücü Piyasası ve Nüfus Gelişimi

İşgücü piyasasında uzun dönemli eğilimin belirlenmesinde nüfus gelişmesi belirleyici bir rol oynar. Eğer büyük boyutlu göç olmaz ve ölüm ve doğum oranları sabit kalırsa, Alman nüfusu 2030 yılına kadar şu andaki 80 milyondan 63 milyonun altına düşecektir. Bu aynı zamanda potansiyel işgücünde; bir başka deyişle, toplam işgücü arzında bir azalmaya neden olacaktır.

Şu andaki uzun dönemli ekonomik tahminler yılda ortalama % 2.5 oranında bir büyüme öngörüyor. Bununla birlikte, son yıllarda ekonomik büyüme ile beraber verimlilik de artma eğilimi gösterdiğinden, işgücüne olan talebin orta dönemde sabit kalacağı varsayılabilir. Sonraki beş yıl ya da buna yakın bir süre içerisinde potansiyel işgücü artacağından, gelecek 10-15 yıl içerisinde kitlesel işsizliğin artacağı varsayılmalıdır (özellikle dış göçte muhtemel bir duraksama olması halinde).

Ancak, Almanya'da şu andaki nüfus artışının düşük olması, sonuçta nüfusta önemli bir azalmaya neden olacak ve bu azalmaya işgücü arzını çok olumsuz etkileyecektir. Bu nedenle, eğer büyük boyutlu dış göç olmazsa ve istidamdaki nüfus oranı aynı kalırsa, 2010'dan sonraki yıllarda potansiyel işgücünün 14 milyon azalması

(yaklaşık %30) beklenebilir.

Bu sayısal değişikliğe ilaveten, F. Almanya Cumhuriyetinde aynı zamanda işgücünün yaş durumunda da önemli değişiklikler olacaktır. Örneğin genç işçilerin 15-29 yaş arasındakiler-sayısı 1990-2000 yılları arasında yaklaşık %30 azalacaktır. Bu oran, bütün öteki batı Avrupa ülkelerindeki azalmadan üç kat daha fazla demektir. Genç işçilerin sayısındaki bu azalma, farklı yaş grupları arasındaki oransal ilişkilerde de değişiklikler olacağını gösterir. 1990'da çocuklar ve gençler nüfusun %37.4'ünü oluşturuyordu. 2030 yılında %35.8 olacağı tahmin edilen bu oran, çalışan nüfus için - 20-60 yaş arasındakiler ek bir yük getirmez gibi görünüyor. Bununla birlikte emeklilerin oranı - 60 yaşın üzerindeki-ler-1990'da %35.2'den 2030 yılında %72.7'ye yükselecektir. Bu durum yaklaşık %107 bir artışı gösterir. Dahası, 2030 yılında çocukların ve emeklilerin toplamı %108.5'e ulaşacaktır. Bu, çalışma yaşındaki nüfus oranının toplam nüfusun %48'ine düşeceği anlamına gelir (1990'la kıyaslandığında %10'luk bir azalma).

Bu olumsuz gelişmeyi tamamen telafi etmek mümkün olmayacaktır; ancak etkisi azaltılabilir. Almanya'ya son 20 yıl boyunca yılda ortalama 300 bin göç olmaktadır ve toplumun bütünleşme arzusu ve olanakları açısından bu rakam daha fazla zorlanmamalıdır. Bununla birlikte potansiyel işgücü daha büyük oranda kullanılmak zorunda kalacaktır ve kullanılacaktır.

Somut olarak ifade etmek gerekirse bu durum iki gerçeği ortaya çıkaracaktır: Birincisi, istihdamda zaten artmakta olan kadın işgücü oranı, özellikle daha çok uzmanlık gerektiren işlerin atması nedeniyle, daha da artmak zorunda kalacaktır. İkincisi, meslek

eğitimindeki gelişmeler insanların işe başlama yaşını düşürürken (özellikle okuldan mezun olma yaşını) uygun çalışma fırsatları elde etme olanaklarının artırılması koşuluyla, emeklilik yaşı yükselecektir. Bu iki önlem ortalama çalışma yaşamının (süresinin) uzamasını sağlayacaktır. Çalışan nüfustaki bu niteliksel ve niceliksel değişiklikleri gözönünde bulundurarak, şimdi işin zaman ve içerik boyutlarını tüm yönleriyle inceleyebiliriz.

Gelecekte İşin/Çalışmanın İçeriği

Hem çalışma yaşamımızı hem de özel yaşamımızı etkileyen yeni teknolojik gelişmeler giderek artan bir hızla ve çok daha kapsamlı bir şekilde uygulamaya konuluyor. Bu durum hem yeni teknolojik gelişmelerin tasarım aşamasında gereken zaman, hem de yeni teknolojilerin uygulanmaya konulması açısından geçerlidir. Teknolojik gelişmelerin işin/çalışmanın içeriğini nasıl değiştireceğine ilişkin bir tahminde bulunurken üretim ve yönetim alanları arasında; bir başka deyişle, fabrika ve büro arasında bir ayrım yapmak yararlıdır. Bu ise, gelecekte büro ve fabrika nasıl olacak sorularının sorulması anlamına gelmektedir. İmalat sektöründe gelecekteki teknolojik gelişmelere ilişkin bir çalışma, şu üç farklı aşama nedeniyle kolay olacaktır: **mekanizasyon, otomasyon, bilgisayarlaşma.**

Mekanizasyon aşamasında insan gücü (genellikle kas gücü), yapılmak istenilen işe göre uygun bir şekilde organize edilmiş olan dış "enerji kaynakları"yla yer değiştirir. İkinci aşamada-otomasyon-, sadece kas gücünün yerine bir başka enerji kaynağı kullanılmaz; aynı zamanda işin/çalışmanın kendisi de; bir başka deyişle, işin denetlenmesi kadar zaman ve mekansal açıdan organizasyonu da bir başka makineye devre-

dilir. Otomasyonun derecesi kaç adet fonksiyonun ve kararın insan, kaç adet fonksiyonun ve kararın makine tarafından verildiğine göre belirlenebilir. Eğer 20. yüzyıldaki imalat teknolojisindeki gelişme, bu geçmiş bilgilere göre değerlendirilirse şu özellikler ortaya çıkar: Buharlı makinelerin kullanılmaya başlamasından seyyar araçların gelişmesine ve bilgisayarla kontrol edilen üretim ünitelerinin kullanılmasına kadar meydana gelen gelişmelerin açıkça gösterdiği gibi, değişik türdeki işlerin yapılmasında giderek artan bir esneklik görülmektedir.

Son birkaç yıl boyunca üretim sürecinden artan esnekliğin temel nedeni, teknolojinin temeli olan mikroelektroniklerin gelişmesidir. Bu evrensel teknoloji öteki teknolojilerde de; örneğin transport, imalat, nakliye ve depolama sektörlerinde, işlem endüstrilerinde ve mühendisliklerinde, bilgi teknolojisinde ve telekomünikasyon alanlarında da ilerlemeler sağlanmasına olanak vermektedir; bunların yanı sıra, malzeme teknolojisi ve gen mühendisliğindeki yeni gelişmelerde de önemli rol oynamaktadır.

Geleceğin Fabrikası

Gelecekte fabrikanın en belirgin özelliği, çok daha yaygın bilgisayar kullanımı olacaktır. CIM (bilgisayara dayalı üretim), zaten varolan ayrı ayrı üretim faaliyetlerinin bir ağı haline getirildiğini ve birbiriyle bütünleştirildiğini gösterir. Geleceğin fabrikası üretimle ilgili tek tek ürün tasarımından bunların üretimine ve hatta toplam enformasyon sistemlerine kadar entegre olmuş bilgisayar sistemi kullanılmasıyla özellik kazanacaktır. İmalat sektöründe çalışanlar açısından artan mekanizasyon, otomasyon ve bilgisayarlaşma süreci iki farklı sonuç yaratacaktır. Bu süreç bazı alanlarda çalışma faaliyetlerinin de-

ğersizleşmesine neden olurken, işin zenginleşmesinin ve tek kişinin yaptığı işin genişlemesinin/ artmasının sonucu olarak diğer alanlarda da işin niteliğinin yükselmesine neden olacaktır.

Geleceğin bürosu da, büro teknolojisini veri işleme ve iletişim teknolojisi ile bütünleştiren elektronik araçlar nedeniyle yeni bir hız kazanacaktır. Büro iletişimleri - teknoloji, organizasyon ve büroda bilgisayara dayalı bilgi sistemlerinin uygulanmasını ifade eden ortak terim - ve dış dünyaya açılan yol olarak telekomünikasyonlar gelecekteki gelişmelere egemen olacaktır. Bugün monitörler, terminaller, mikrobilgisayarlar ve öteki çeşitli bağımsız üniteler halen bürolarda bağlantısız olarak duruyorlar ve ayrı ayrı kullanılmaya devam ediliyor. Bununla birlikte, eğilim açıkça çok fonksiyonlu terminallerin kullanımına yönelmiş durumdadır. Bu çok fonksiyonlu terminaller aynı merkeze bağlanmış masaüstü sistemleri, hafızalı telefonları ve videolu telefonları içeriyor.

Yarının Büro Teknolojisi

CIO (bilgisayarla donatılmış büro), CIM'in geleceğin fabrikasını temsil ettiği gibi, geleceğin bürosudur. Büro teknolojileri ne kadar entegre olmuş sistemlere doğru yaklaşırsa, çok farklı bilgi işlemlerini ve iletişim işlemlerini çok fonksiyonlu tek bir masaüstü bilgisayar sisteminden kontrol etmek de o kadar kolay oluyor. Bu tür masaüstü sistemleri büro çalışanlarına dahili yönergeler (elektronik posta) gönderme, teletext ve videotext servislerine karşılıklı bilgi kaydetme, dahili ve harici bilgi bankalarından bilgi alma, doğrudan şirketin özel bilgisayarlarından ve merkezi sisteminden veri elde etme olanaklarını sağlar.

Teleçalışma Eğilimi

Burada öncelikle üzerinde du-

rulan konu teleçalışma ile ilgilidir. Teleçalışmada yapılan başlıca iş, bilgisayarlarla ilgili işlerin yeniden düzenlenmesi ya da mekansal olarak yeniden yerleştirilmesidir. Bu gelişme çok sayıda, fakat birbirlerine paralel işlemlerde ortaya çıkacaktır. Bilgisayarlar çalışmalarda merkez bürodan yerel şubelere doğru mekansal bir değişiklik olacaktır. Uydu büroları çalışanların ikamet ettikleri yerlerin yakınında kurulacaktır. Bilgisayar işinin belirli türleri artık şirketler tarafından yapılmayacak; bunun yerine, bu tür işler öteki bağımsız hizmet firmalarına ihale edilecektir. Bazı durumlarda çalışanlar, çalışma yerlerini doğrudan evlerinde kuracaklardır (teleçalışma). Bu durum sadece daktilo işlerinin yeniden düzenlenmesini içermez; aynı zamanda ve özellikle program geliştirme, tasarım, dağıtım, müşteri hizmetleri veya yönetim gibi çok yüksek beceri gerektiren faaliyetleri de kapsar.

Yeni üretim ve yönetim sistemleri aynı zamanda yeni çalışma alanları yaratacaktır. Örneğin, Alman imalat sektörü son yıllar boyunca önemli ölçüde daralmıştır. 1991'de işgücünün sadece % 18.9'u doğrudan imalat sektöründe istihdam ediliyordu ve sanayi üretimine el becerileriyle yapılan işlerle katkıda bulunuyordu. Buna karşılık, giderek daha çok sayıda insan makine bakımı, yönetim ve meslek eğitimi alanlarında istihdam ediliyordu. Bu durum, daha yüksek beceriler gerektiren işlerin ve üretimle ilgili faaliyetlerin oranının gelecekte geçmiştekinden daha fazla artacağını ve daha dinamik olacağını göstermektedir. Bu durumun mesleki yapılanmalara etkisi şöyle özetlenebilir: altyapı, satışlar/dağıtım ve yönetim faaliyetleri daha ağırlık kazanacak ve işgücünün yaklaşık % 55'i bu tür işlerde istihdam edilecektir.

(Devam Edecek...)

TÜRK-İŞ YÖNETİM KURULU BELEDİYE-İŞ BATMAN ŞUBE BAŞKANI OSMAN KÜNTAŞ'IN KİMLİĞİ BELİRSİZ KİŞİLERCE KAÇIRILMASINI PROTESTO ETTİ

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu'nun konuyla ilgili açıklaması şöyle:

TÜRK-İŞ'e bağlı Belediye-İş Sendikamızın Batman Şube Başkanı Osman Küntaş evinden oğlu ile birlikte kimliği belirsiz kişilerce alınmıştır. Oğlunun tekrar eve dönmesinin ardından ortadan kaybolmuş ve arabası 70 km ileride bulunmuştur. Küntaş'ın nerede olduğu konusunda da henüz bir bilgi alınamamıştır.

Özgürlükçü ve çoğulcu demokrasiyi ve çağdaş hukuk devletini korumayı ve geliştirmeyi kendisine ilke edinmiş olan TÜRK-İŞ, ülkemizde son yıllarda yaygınlaşan faili meçhul cinayetlere bir yenisinin eklenmesi endişesini taşımaktadır.

Sendikalara karşı sürdürülen kampanyalar sonucunda sendikaların birer suç örgütü gibi gösterme çabalarının da yatmakta olduğu gözlemlenmektedir. Oysa sendikalar sağlıklı, uygar bir toplumun ve demokrasinin vazgeçilmez unsurlarıdır.

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu olarak akıbetinden endişe duyduğumuz Belediye-İş Batman Şube Başkanı Osman Küntaş'ın güvenlik güçleri tarafından derhal bulunmasını ve güvenliğinin sağlanmasını devletimizin yöneticilerinden beklediğimizi basınımıza ve kamuoyuna duyurmayı görev biliyoruz.

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu

AĞAÇ-İŞ SENDİKASI GENEL MALİ SEKRETERİ İBRAHİM FİL VEFAT ETTİ

Ağaç-İş Sendikası'nın Genel Mali Sekreteri İbrahim FİL görevli olarak bulunduğu Samsun'dan Ankara'ya dönerken Çorum yakınlarında geçirdiği bir trafik kazası sonucu vefat etti.

Aynı kazada Sendikamızın Hukuk Danışmanı M. Ertuğ SAĞLAM'da ağır yaralanarak Çorum Devlet Hastanesinde tedavi altına alındı. İbrahim FİL'in cenazesi 25 Şubat 1995 günü Ankara Hacıbayram Camiinde kılınan ikindi namazını müteakip toprağa verilmek üzere Bafra'ya gönderildi ve 26 Şubat 1995 günü toprağa verildi.

Merhumu Tanrıdan rahmet, sendikal camiaya, ailesine ve dostlarına başsağlığı dileriz.

FİL'in ÖZGEÇMİŞİ

1925 yılında Samsun'un Bafra ilçesinde doğdu. Sivas Sanat Okulu'na devam etti. D.D.Y. Cer Atölyesinde çalıştı. Askerlik dönüşü 1950 yılında Bafra Kereste Fabrikası'nda ustabaşı olarak çalışırken 1962 yılında Ağaç-İş Sendikası Bafra Şube Başkanı seçildi. Genel Merkezde amatör olarak Yönetim Kurulu'na girdi. 1974 yılında profesyonel olarak Genel Mali Sekreterliğe getirildi. O tarihten bu yana bu görevi yürütmekteydi. Evli ve bir çocuk babasıydı.

TÜRK-İŞ 3. BÖLGE BİNAMIZ YENİLENDİ

TÜRK-İŞ'in İzmir'de bulunan 3. Bölge Temsilciliği binası onarılarak yenilendi ve 20 Şubat 1995 günü törenle hizmete açıldı.

Açılış törenine İzmir Valisi Kutlu Aktaş, İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı Yardımcısı Ertan Ülkü ve davetliler katıldı.

Törende bir konuşma yapan Bölge Temsilcisi Mustafa Kundakçı "TÜRK-İŞ demokrasi mücadelesinde daima hukukun içinde kalarak, kırmadan, dökmeyen mücadele verip hakkını almıştır. Bu 1952'den beri sürmektedir. Çiller'in demokratik olmayan sıfır zam önerisini doğru bulmuyorum. İşçiler bu iktidar döneminde daha fazla fakirleşmiştir" dedi.

Genel Maden-İş Geniştirilmiş Bakanlar Kurulu Toplandı

DENİZER : "EREĞLİ HALKININ YANINDAYIZ"

GENEL MADEN-İŞ Geniştirilmiş Bakanlar Kurulu TÜRK-İŞ Genel Sekreteri ve Genel Maden-İş Genel Başkanı Şemsi Denizer'in başkanlığında toplanarak, Erdemir'in özelleştirilmesi konusunu görüştü. Denizer, Erdemir'in blok satışına karşı olduklarını bu konuda Ereğli halkı ile dayanışma içine girerek, destek vereceklerini belirtti.

Denizer, Sendika temsilcilerinden oluşan bir heyeten Ereğli'ye giderek başlatılan imza kampanyasına katılacağı ve Ereğli halkına destek vereceklerini belirterek "Ereğli halkının alacağı her türlü kaan destekliyecek ve yardımcı olacağız. Erdemir Türkiye'nin yarattığı en önemli ekonomik değerlerimizden olan bir işletmedir. Yüzde 51'nin devletin yüzde 49'un ise dışa açık olması, bu işletmenin ülkemiz yassı mamul çelik üretiminde tekel olması bu işletmeyi daha önemli kılmaktadır.

Bir heyetimiz Ereğli'ye giderek Ereğli'de oluşturulan Ereğli İlçe Temsilciler Kurulu'na destek vermeye, bizden istediklerini öğrenmek ve dayanışma içine girmek için çalışmalar yapacağız," dedi.

Erdemir'in konumunun özelleştirme amaçları ile çeliştiğini, zarar değil kar eden bir kuruluş olduğunu ve devlete yük olmadığını kaydeden Denizer, haklı tepkiler gelmeye başladığını söyleyerek "özelleştirmeyi devlete yük olan kuruluşların elden çıkartacağız diye söyleyenler trilyonlarca kar eden gözde kuruluşumuzu birilerine satmanın peşindeler. Bunun peşkeş çekmek olduğunu biliyor, yanlış olduğunu ortaya koyuyor ve Ereğli halkının yanında olduğumuzu söylüyoruz. Gelişmeleri yakından takip ederek, haklı tepkileri ortaya koyacağız". açıklamasını yaptı.

TEKSTİLDE ANLAŞMA SAĞLANDI

TÜRK-İŞ'e bağlı TEKSİF Sendikasının, Tekstil Sanayii İşverenleri Sendikası ile 89 işyerinde çalışan toplam 40 bin işçi için sürdürdüğü toplu iş sözleşmesi görüşmeleri 24 Şubat'ta başlayacak grev öncesinde anlaşmayla sonuçlandı.

İmzalanan toplu iş sözleşmesiyle, işçilerin ücretlerine birinci altı ay için yüzde 55, ikinci altı ay için yüzde 30, üçüncü altı ay için yüzde 30 ve dördüncü altı ay için yüzde 30 oranında zam yapıldı.

31 Ağustos 1994 tarihinde geçerli olan toplu iş sözleşmesiyle, 15 kalemden oluşan sosyal haklarda yüzde 100 ile yüzde 150 arasında artış sağlandı.

ÖZELLEŞTİRME VE TÜKETİCİLER PANELİ YAPILDI

- Tüketici Hakları Derneği Zonguldak Şubesi'nin düzenlediği "Özelleştirme ve Tüketiciler" konulu panel 11 Şubat 1995 Cumartesi günü yapıldı.
- Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. Alpaslan Işıklı Et ve Balık Kurumu'nun satışı ile Türkiye'de sendikacılığın satın alınmak istediğini söyledi.
- Panelin açılışında bir konuşma yapan Genel Maden - İş Sendikası Genel Başkanı ve Türk-İş Genel Sekreteri Şemsi Denizer tüketicilerin korunması için yasal düzenlemelerin yapılması gerektiğini söyledi.

Türk-İş Genel Sekreteri ve Genel Maden-İş Sendikası Genel Başkanı Şemsi DENİZER'in açılış konuşmasını yaptığı panele; Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. Alpaslan IŞIKLI, Karacelmas Üni-

versitesi öğretim üyesi Fevzi ENGİN, Türk-İş temsilcisi Sinan VARGI ve Genel Maden-İş Teknik Müdürü Mehmet KORFAL panelist olarak katıldılar. Paneli Tüketici Hakları Derneği Genel Başkanı Turhan ÇAKAR yönetti.

TÜRK-İŞ YÖNETİM KURULU'NUN BAYRAM MESAJI

TÜRK-İŞ Ramazan Bayramının ulusumuza ve insanlığa huzur, refah ve mutluluk dolu günler getirmesini ve dünyada sevgi ve kardeşliğin egemen olmasını dilemektedir.

TÜRK-İŞ işçi hak ve özgürlüklerinin korunması ve geliştirilmesi çabalarının yanısıra toplumumuzun tüm kesimlerinin özgürlükçü, eşitlikçi, demokratik ve adalete dayanan bir toplum düzenine kavuşması, halkımızın huzuru, vatanımızın bütünlüğü, ülkemizin bağımsızlığı ve Türkiye Cumhuriyeti'nin demokratik, laik ve sosyal hukuk devleti olma niteliğini koruma ve geliştirme mücadelesinde de kararlıdır. Ekonomimizde, hukuk yönetim ve sosyal devlet ilkelerinde çağdaş bir düzeye ulaşmamızı büyük bir umutla beklemektedir.

Halkımız, ülkemizde hala tüm kurum ve kurallarıyla yaşama geçirilemeyen demokrasiye işlerlik kazandırılmasını, özellikle çalışanların demokratik haklarının ve özgürlüklerinin gerçekleştirilmesini, 12 Eylül ara rejiminin hukuk düzeninin ortadan kaldırılmasını büyük bir sabırsızlıkla beklemektedir.

İşçiler, memurlar, işsizler, emekli, dul ve yetimler, esnaf ve sanatkarlar, köylüler Cumhuriyet döneminin en ağır ekonomik koşullarını yaşamaktadır. Hükümetin açıkladığı rakamlara göre yüzde 156'lara varan, ancak mutfakta yüzde 200'lere ulaşan enflasyon başta çalışan kesimler olmak üzere halkımızın ekonomik sıkıntılarını dayanılmaz boyutlara çıkarmıştır. TÜRK-İŞ, enflasyonist bir ekonomide yaşam zorlukları içinde yaşayan geniş halk kesimlerinin ekonomik sıkıntılarının, dar ve sabit gelirli ürettilerin özverisine dayanmadan ve dengenin emek aleyhine bozulmasına yolaçmadan çözüme kavuşturulmasını beklemektedir. Ayrıca, 6772 sayılı yasaya göre verilen ilave tediyeinin Hükümetimiz tarafından henüz açıklanmamış olması işçilerimiz üzerinde de bayram öncesi bir düş kırıklığı yaratmıştır.

Daha mutlu, huzur ve refah dolu, sevincini eksiksiz yaşayabileceğimiz nice bayramlara erişebilmemiz dileğiyle tüm çalışanların ve ulusumuzun Ramazan Bayramını kutlarız.

TÜRK-İŞ VE BAĞLI SENDİKALAR

TÜRK-İŞ

Genel Bşk.: BAYRAM MERAL
Bayındır Sokak No: 10 ANKARA
Tel: 433 31 25-26-27-28-29 Fax: 433 68 09 - 433 85 80

01	TARIM-İŞ Genel Bşk.: SABRİ ÖZDEŞ Necatibey Cad. 22 Tel: 231 78 56-57-58-59 Sıhhiye/ANKARA Fax: 229 85 92	14	DOK GEMİ-İŞ Genel Bşk.: NAZIM TUR Küçükpiyalı Paşa Mah. Kızılay Meydanı No. 24/26 Tel: 237 25 90 (5 Hat) Kasımpaşa/İSTANBUL Fax: 237 39 89
01	ORMAN-İŞ Genel Bşk.: SELAHATTİN GÜNGÖR Ataç Sok. Selam Apt. No. 1/5-10 Tel: 431 28 96 Yenışehir/ANKARA Fax: 434 12 67	15	TÜRKİYE YOL-İŞ Genel Bşk.: BAYRAM MERAL İstanbul Cad. No: 58 İskitler / ANKARA Tel: 342 22 40 51 Fax: 341 27 05
02	TÜRKİYE MADEN-İŞ Genel Bşk.: H. HÜSEYİN KAYABAŞI Strasburg Cad. 7/3,4-5 Sıhhiye/ANKARA Tel: 231 73 55-56-57 Fax: 229 89 31	16	TES-İŞ Genel Bşk.: FARUK BARUT Meriç Sok. No: 23 Beştepe / ANKARA Tel: 212 65 10 (20 Hat) Fax: 212 65 52
02	GENEL MADEN- İŞ Genel Bşk.: ŞEMSİ DENİZER Mithatpaşa Cad. Okul Sokak Tel: 251 32 04 ZONGULDAK Fax: 253 66 35	17	TEZKOOP-İŞ Genel Bşk.: AHMET TAMER Üçyıldız Cad. No: 29 Subayevleri - ANKARA Tel: 318 39 79-86 Fax: 318 39 88
03	PETROL-İŞ Genel Bşk.: ADNAN ÖZCAN Altunizade Mah. Kuşbakırı sok. No. 25 Tel: 391 66 67 Üsküdar/İSTANBUL Fax: 391 66 78	17	TÜRK KOOP-İŞ Genel Bşk.: AHMET BALAMAN İzmir Cad. Fevzi Çakmak Sokak 15/11 Fax: 229 58 36 Tel: 230 08 55 - 229 44 80 Yenışehir / ANKARA
04	TEKGIDA-İŞ Genel Bşk.: ORHAN BALTA 4. Levent Konaklar Sokak Tel: 264 49 96-97-98 Levent/İSTANBUL Fax: 278 95 34	18	TÜMTİS Genel Bşk.: SABRİ TOPÇU İnkilap Caddesi No: 35/1 Aksaray/İSTANBUL Tel: 530 07 43 Fax: 588 26 20
05	ŞEKER-İŞ Genel Bşk.: HİKMET ALCAN Karanfil Sokak 59 Bakanlıklar/ANKARA Tel: 418 42 73-74 - 418 19 88 Fax: 435 92 58	19	DEMİRYOL-İŞ Genel Bşk.: ENVER TOÇOĞLU Necatibey Cad. Sezenler Sokak 5/4 Tel: 231 80 30-31 ANKARA Fax: 231 80 32
06	TEKSİF Genel Bşk.: ŞEVKET YILMAZ Ziya Gökalp Cad. Aydoğmuş Sokak No: 1 Kat: 5-6 Tel: 431 21 70-71-72-73 ANKARA Fax: 435 78 26	20	TÜRKİYE DENİZCİLER Genel Bşk.: TURAN UZUN Rıhtım Cad. Denizciler Sokak No: 7 Tel: 244 48 38-249 56 29 Tophane/ İSTANBUL Fax: 244 52 21
07	DERİ-İŞ Genel Bşk.: YENER KAYA Gençtürk Cad. 17/3 Birlik İşhanı Fax: 528 62 07 Tel: 522 19 89 - 526 28 65 Aksaray / İSTANBUL	21	HAVA-İŞ Genel Bşk.: ATILAY AYÇİN İncirli Cad. Volkan Apt. 66/1 Fax: 571 90 51 Tel: 660 14 95 - 99 Bakırköy / İSTANBUL
08	AĞAÇ-İŞ Genel Bşk.: GÜRAL ERÇAKIR Necatibey Cad. No: 20/22-23 Fax: 231 52 19 Tel: 229 53 95 - 229 08 27 Sıhhiye / ANKARA	22	LİMAN-İŞ Genel Bşk.: HASAN BİBER Necatibey Cad. Sezenler Sokak 4/5 Tel: 231 74 18-19 Fax: 230 24 84 Sıhhiye / ANKARA
09	SELÜLOZ-İŞ Genel Bşk.: MİTHAT SARI Ankara Cad. İpek Apt. No: 87 Tel: 321 18 99 İZMİT Fax: 321 34 51	23	TÜRKİYE HABER-İŞ Genel Bşk.: CENGİZ TEKE Tuna Cad. 30/8 Fax: 434 57 04 Tel: 431 90 44-45 Sıhhiye/ANKARA
10	BASIN-İŞ Genel Bşk.: ALİ EKBER GÜVENÇ Hanımeli Sokak No: 26/6-7 Fax: 229 43 15 Tel: 230 29 08- 229 85 65 Sıhhiye / ANKARA	24	SAĞLIK-İŞ Genel Bşk.: MUSTAFA BAŞOĞLU Necatibey Cad. 23/9-10 Tel: 231 80 45 Fax: 230 23 96 Sıhhiye / ANKARA
11	BASİSEN Genel Bşk.: METİN TIRYAKIOĞLU İstiklâl Cad. 311 - Mısır Han Kat: 4 Oda: 15 Tel: 251 99 00 Galatasaray / İSTANBUL Fax: 252 38 35	25	TOLEVİS Genel Bşk.: CEMAL BAKINDI İnebey Mh. Küçük Langa Cd. No: 16/8 Kat. 1 Bilir İş Merkezi Tel: 530 73 82-585 52 07 Aksaray/ İSTANBUL Fax: 530 72 99
11	BASS Genel Bşk.: TURGUT YILMAZ Sümer Sokak 29 Fax: 229 13 03 Tel: 230 13 71 - 230 20 28 Demirtepe / ANKARA	26	TÜRK HARB-İŞ Genel Bşk.: İZZET ÇETİN İnkilap Sokak 20 Fax: 417 13 64 Tel: 417 50 97-98-99 Kızılay/ANKARA
12	TÜRKİYE ÇİMSE-İŞ Genel Bşk.: TAMER ERLAN Necatibey Cad. No: 20 Kat: 4 Fax: 231 89 36 Tel: 231 72 30 (5 Hat) Sıhhiye / ANKARA	27	TGS Genel Bşk.: ORHAN ERİNÇ Basın Sarayı Kat: 2 Fax: 511 48 17 Tel: 514 06 94-96 Çağaloğlu/İSTANBUL
12	KRİSTAL-İŞ Genel Bşk.: İBRAHİM EREN Kazancı Yokuşu, Ağaçpınarı Sokak No: 3 Daire: 10 Tel: 251 95 77 (3 Hat) 80090 Taksim / İST. Fax: 251 95 79	28	TÜRKİYE BELEDİYE-İŞ Genel Bşk.: FUAT ALAN Yeni Selim Paşa Sokak 62 Fax: 513 93 68 Tel: 513 82 54-55-56 Aksaray/İSTANBUL
13	TÜRK-METAL Genel Bşk.: MUSTAFA ÖZBEK Akıncılar Sokak No: 14 Tel: 231 79 40 (4 Hat) Maltepe / ANKARA Fax: 229 77 14		TÜRK-SEN Genel Bşk.: ÖNDER KONULOĞLU 7 A Şehit Mehmet R. Hüseyin Sokak Fax: (0392) 228 78 31 Tel: 227 24 44 Lefkoşe / KIBRIS

